

แหล่งเรียนรู้ เรื่อง สหกรณ์โรงเรียนบ้านบึงทับแรต

ชื่อแหล่งเรียนรู้ : สหกรณ์โรงเรียนบ้านบึงทับแรต

1. ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2560 โรงเรียนบ้านบึงทับแรตได้เข้าโครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการมีรายได้ของนักเรียนและชุมชน โดยมูลนิธิมิชชั่นไวท์ไทย ร่วมกับ บริษัท ปตท.สผ.สยาม จำกัด ซึ่งมีแนวนโยบายที่จะส่งเสริมให้นักเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ ให้แก่นักเรียนภายในโรงเรียนมีโครงการจัดทำสวนเกษตร อยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อถึงคราวเก็บเกี่ยวผลผลิต เด็กนักเรียนก็จะนำสินค้าไปจำหน่ายยังชุมชน หมู่บ้านต่างๆ เพื่อเป็นรายได้ของตนเองและกองทุนเฉพาะกลุ่มสนใจ จากประการดังกล่าวตนเองจึงได้หารือหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องว่าจะทำอย่างไรนอกจากเด็กได้เกิดการเรียนรู้ทางวิชาการแล้วประสบการณ์ชีวิต นักเรียนย่อมได้รับทักษะที่พัฒนาตามความสนใจและความถนัดของแต่ละคน การเปิดร้านค้าสหกรณ์และร้านค้าแฟจึงเป็นอีกวัตถุประสงค์หนึ่งที่จะเป็นการฝึกประสบการณ์ให้นักเรียนเรียนรู้ในการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรของนักเรียน และฝึกประสบการณ์ให้แก่นักเรียนในการจำหน่ายเครื่องอุปโภคและบริโภคให้แก่นักเรียนตลอดจนผู้ปกครองที่สนใจสินค้าจึงได้จัดตั้งร้านสหกรณ์ และร้านค้าแฟขึ้น

2. จุดเด่น/จุดน่าสนใจ

- 2.1 เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 ปลูกฝังอุดมการณ์ คุณธรรมในการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม โดยกระบวนการสหกรณ์
- 2.3 ฝึกฝนนักเรียน ให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงานสหกรณ์

3. ผู้รับผิดชอบ

นางสาวโสธญา ตันแก้ว
นางสาวสุภาพร เยาะพินท์

4. ประเภทแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

5. ที่อยู่

ร้านค้าสหกรณ์โรงเรียนบ้านบึงทับแรต หมู่ 3 ตำบลบึงทับแรต อำเภอลานกระบือ
จังหวัดกำแพงเพชร 62170

6. วัตถุประสงค์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

6.1 เพื่อพัฒนาพื้นที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนทางด้านเกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ พลังงานทดแทน และการปศุสัตว์ โดยมีแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานการเรียนรู้

6.2 เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และ ยั่งยืน ภายใต้แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

7. กลุ่มผู้ใช้บริการ

- 7.1 เด็ก และเยาวชน
- 7.2 นักเรียน นักศึกษา
- 7.2 ประชาชนทั่วไป

8. ประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้

8.1 เพื่อให้เด็ก และเยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้วิธีการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข เพราะทุกคนพออยู่พอกิน ตามสมควรแก่สภาพ ไม่อดอยาก ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สามารถช่วยเหลือตนเองและยังช่วยเหลือผู้อื่นได้อีกด้วย

8.2 เพื่อให้เด็ก และเยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้วิธีสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ชีวิตมีความเข้มแข็งสามารถประกอบอาชีพ มีรายได้ ช่วยลดการพึ่งพาเศรษฐกิจจากภายนอก

9. ภาควิชาที่สนับสนุน

- 9.1 มูลนิธิมิชชั่นวิริยะไวยะ
- 9.2 บริษัท ปตท.สผ.สยาม จำกัด
- 9.3 องค์การบริหารส่วนตำบลบึงทับแรต
- 9.4 กำนันตำบลบึงทับแรต
- 9.5 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลบึงทับแรต

ใบความรู้ แหล่งเรียนรู้ เรื่อง สหกรณ์โรงเรียนบ้านบึงทับแรด ฐานที่ 1 เรื่อง ประวัติความเป็นมาของสหกรณ์

ประวัติการสหกรณ์

ระหว่างศตวรรษที่ 18-19 ได้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้นในยุโรปมีการนำเอาเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานคน ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ คือเกิดภาวะการว่างงาน และเศรษฐกิจตกต่ำทั่วไปการเปลี่ยนแปลง อย่างใหญ่หลวงครั้งนี้เริ่มต้นจากประเทศอังกฤษ ชาวอังกฤษต้องประสบกับปัญหาความเดือดร้อนอย่างมากมาจากการที่นายทุนใช้เครื่องจักรแทนแรงงาน มีการปลดคนงานออกจากโรงงาน ส่วนผู้ประกอบการ การรายย่อยต้องเลิกล้มกิจการไป สภาพสังคมทั่วไปมีการแบ่งชนชั้นออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายนายทุน และทางฝ่ายกรรมกร นายทุนพยายามแสวงหากำไรจากการลงทุนมากที่สุด โดยการเอาเปรียบฝ่ายกรรมกรทุกวิถีทาง

จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในครั้งนี้ บรรดากรรมกรที่ถูกบีบคั้นทั้งหลายจึงเริ่มแสวงหาหนทาง ที่จะปลดปล่อยความทุกข์ยากของพวกตนประกอบกับเวลานั้นมีนักเศรษฐศาสตร์ที่มีความคิด อยากจะช่วยพยุฐานะของสังคมให้ดีขึ้น ได้เสนอแนวทางปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม โดยการร่วมมือ ระหว่างผู้ที่เดือดร้อนให้รู้จักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แนวความคิดดังกล่าวได้ก่อให้เกิดระบบสหกรณ์ขึ้นในเวลาต่อมา

บุคคลแรกที่สอนให้คนทั่วไปรู้จักคำว่า "สหกรณ์" คือโรเบิร์ต โอเวน ชาวอังกฤษ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้กำเนิด การสหกรณ์ขึ้นในโลก และได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งการสหกรณ์ เดิมโอเวนเป็นคนที่ยากจน แต่ความเฉลียวฉลาดและรู้จักวิธีการทำมาหากินจึงทำให้เขาได้มีโอกาสเป็นผู้จัดการและมีหุ้นส่วนเป็นเจ้าของโรงงาน เขาเป็นนายจ้าง ที่มีความหวังดีต่อกรรมกร จึงได้ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ทั่วไปของคนงานให้ดีขึ้น หลังจากนั้นโอเวนได้หาวิธีช่วยเหลือกรรมกรอื่นๆ โดยสอนให้รู้จักการช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อขจัดปัญหา ความเดือดร้อนต่างๆ ซึ่งเป็นวิธีการของระบบสหกรณ์ โอเวนเสนอให้จัดตั้ง "ชมรมสหกรณ์" (Co-operative Community) ให้ชมรมสหกรณ์นี้ผลิตสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ใช้เองโดยไม่ใช้เครื่องจักรทรัพย์สินของชมรม เป็นของส่วนรวม เพื่อมิให้สภาพนายทุนปะปนอยู่ในชมรมการจัดตั้งชมรมสหกรณ์นี้ จะต้องใช้เงินทุน และที่ดินเป็นจำนวนมากและโอเวนก็ได้พยายามเผยแพร่แผนการจัดตั้งชมรมสหกรณ์ เพื่อให้คนทั่วไป ได้เข้าใจสหกรณ์ในฐานะสมาคมเพื่อเศรษฐกิจ แต่โอเวนยังไม่สามารถจัดตั้งชมรมสหกรณ์ในประเทศอังกฤษได้ เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพสังคมในสมัยนั้น โอเวนจึงได้เดินทางไปประเทศอเมริกา และทดลองจัดตั้ง ชมรมสหกรณ์ ขึ้นเป็นครั้งแรกที่ นิวฮาโมนี รัฐอินเดียนา สหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ.2368 ให้ชื่อว่า นิวฮาโมนี (New armony) แต่ได้ล้มเลิกไปในระยะเวลาต่อมา เนื่องจากไม่ได้คัดเลือกสมาชิกและไม่มีการรวมเพียงพอให้คุ้มค่างับ

ค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการปกครองและศาสนา อย่างไรก็ตามแนวคิดของโอเวนก็มีอิทธิพลต่อนักปฏิรูปทางเศรษฐกิจ เขาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างมนุษย์ ในอันที่จะช่วยตนเองและช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันเพื่อยกมาตรฐานความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น

อีกท่านหนึ่งคือนายแพทย์วิลเลียมคิง อาศัยอยู่ในเมืองไบรตัน ประเทศอังกฤษ เป็นผู้นิยมให้ความคิดทางสหกรณ์ของโอเวน แต่เห็นว่าโครงการของโอเวนต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้เป็นจริงได้ยากนายแพทย์คิงจึงเริ่มต้นจากการชี้แจงให้คนงานรวมทุนกันคนละเล็กละน้อยตั้ง "สมาคมการค้า" (Trading Association) ในรูปสหกรณ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2370 เป็นรูปร้านสหกรณ์จำหน่ายสินค้า แต่มีข้อแตกต่างไปจากร้านสหกรณ์ในปัจจุบันคือ กำไรที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจของร้าน สหกรณ์นี้จะไม่นำมาแบ่งปันกัน แต่จะเก็บสมทบไว้เป็นทุนเพื่อใช้ขยายงานของร้านสหกรณ์ต่อไป จนสามารถจัดตั้งชมรมสหกรณ์ตามแบบโอเวนได้ ซึ่งจากการกระทำดังกล่าวทำให้ร้านค้าแบบสหกรณ์ในรูปแบบนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากการ เก็บกำไรทั้งหมดไว้ไม่จ่ายคืนแก่สมาชิก ทำให้สมาชิกไม่ศรัทธาสหกรณ์ อย่างไรก็ตามกิจการของนายแพทย์คิง ก็คล้ายกับร้านสหกรณ์ในปัจจุบัน ฉะนั้นในวงการร้านสหกรณ์สมัยนี้จึงให้เกียรติแก่ท่านมาก

ต่อมาเมื่อมีสมาชิกเพิ่มและธุรกิจการค้าขยายใหญ่ขึ้นก็ได้มีการทำธุรกิจกับบุคคลภายนอกด้วย นักสหกรณ์ร็อกเดล หรือที่เรียกกันว่า "ผู้นำแห่งร็อกเดล" ได้กำหนดหลักปฏิบัติไว้ 10 ประการ ซึ่งมีสาระสำคัญหลายประการที่ถูกยึดถือเป็นหลักสหกรณ์สากลมาจนถึงปัจจุบันแม้เวลาจะล่วงเลยมาเป็นเวลานาน แต่ร้านสหกรณ์ร็อกเดลก็ยังคงอยู่และกลายเป็นร้านที่มีขนาดใหญ่ ยิ่งกว่านั้นวิธีการของร้านสหกรณ์สำหรับผู้บริโภคแบบนี้ ได้เผยแพร่หลาย ออกไปสู่ประชาชนกลุ่มอื่นๆปัจจุบันร้านสหกรณ์ที่ถือหลักการสำคัญ ๆ อย่างเดียวกันนี้ มีอยู่ในประเทศต่างๆ เป็นจำนวนมาก

ส่วนสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ เช่น สหกรณ์ที่ช่วยเหลือสมาชิกให้กู้ยืมเงินไปทำทุน หรือสหกรณ์เครดิต หรือสหกรณ์สินเชื่อก็เช่นเดียวกันสหกรณ์เหล่านี้เกิดจากความขัดสน และความเดือดร้อนของเกษตรกรและกรรมกร เนื่องจากหาเงินกู้ยืมมาประกอบการทำมาหากินได้ยาก และแม้ว่าจะกู้มาได้ก็ต้องเสียดอกเบี้ยแพง จนไม่สามารถหารายได้มาให้เพียงพอกับการชำระดอกเบี้ยและเงินต้นได้ เป็นเหตุให้มีหนี้สินมากเมื่อปี พ.ศ. 2393 นายเฮอรัลด์ ชูลซ์ชาวเยอรมัน ผู้พิพากษาแห่ง เมืองเดลิทซ์ ได้คิดจัดตั้งสหกรณ์ ประเภทหาทุนขึ้นในหมู่ชาวเมือง ผู้เป็นช่างฝีมือและพ่อค้าขนาดเล็ก โดยรวบรวมขึ้นเป็นองค์การเพื่อจัดหาทุนให้สมาชิกกู้ยืม และในปี พ.ศ. 2405 นายฟรีดริค วิลเฮล์มไรฟเฟเซนชาวเยอรมัน นายกเทศมนตรี เมืองเฮตเตสดอร์ฟ ได้จัดตั้งสหกรณ์ หาทุนขึ้นในหมู่ชาวชนบท ซึ่งเป็นเกษตรกรโดยจัดเป็นองค์การ เพื่อจัดหาทุนให้แก่สมาชิกกู้ยืมเช่นเดียวกัน ในเวลาต่อมาการรวมกันเป็นสหกรณ์เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชนก็ได้แพร่หลายไปยังประเทศต่างๆ อันเป็นประโยชน์และเป็นตัวอย่างในการจัดตั้งสหกรณ์แก่ชาวบ้าน และชาวเมืองมาจนถึงปัจจุบัน

ประวัติสหกรณ์ในประเทศไทย

การสหกรณ์ในประเทศไทย มีมูลเหตุสืบเนื่องมาจาก เมื่อประเทศไทยได้เริ่มมีการติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ระบบเศรษฐกิจของชนบทก็ค่อยๆ เปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อเลี้ยง ตัวเองมาสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อการค้า ความต้องการเงินทุนในการขยายการผลิตและการครองชีพจึงมีเพิ่มขึ้น ชาวนาที่ไม่มีทุนรอนของตนเองก็หันไปกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นทำให้ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง และยังถูกเอาเปรียบจากพ่อค่านายทุนทุกวิถีทางอีกด้วย ชาวนาจึงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบอยู่ตลอดเวลา ทำนาได้ข้าวเท่าใด ก็ต้องขายใช้หนี้เกือบหมด นอกจากนี้

การทำนาก็ยังมีผลผลิตที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ ถ้าปีไหนผลผลิตเสียหายก็จะทำให้หนี้สินพอกพูนมากขึ้นเรื่อยๆจนลูกหนี้บางรายต้องโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่เจ้าหนี้ และกลายเป็นผู้เช่านา หรือเร่ร่อนไม่มีที่ดินทำกินไปในที่สุด

จากสภาพปัญหาความยากจนของชาวนาในสมัยนั้น ทำให้ทางราชการคิดหาวิธีช่วยเหลือ ด้วยการจัดหาเงินทุนมาให้กู้และคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำความคิดนี้ได้เริ่มขึ้นในปลายรัชกาลที่ 5 โดยกำหนดวิธีการที่จะช่วยชาวนาในด้านเงินทุนไว้ 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 จัดตั้งธนาคารเกษตรเพื่อให้เงินกู้แก่ชาวนา แต่ขัดข้องในเรื่องเงินทุนและหลักประกันเงินกู้ ความคิดนี้จึงระงับไป

วิธีที่ 2 วิธีการสหกรณ์ประเภทหาทุน วิธีนี้เกิดจากรัฐบาลโดยกระทรวงพระคลังมหาสมบัติในปัจจุบันคือ กระทรวงการคลังได้เชิญเซอร์เบอร์นาร์ดฮันเตอร์ หัวหน้าธนาคารแห่งมัตราซ ประเทศอินเดียเข้ามาสำรวจหาหนทางช่วยเหลือชาวนาได้เสนอว่าควรจัดตั้ง "ธนาคารให้กู้ยืมแห่งชาติ" ดำเนินการให้กู้ยืมแก่ราษฎร โดยมีที่ดินและหลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพื่อป้องกันมิให้ชาวนาที่กู้ยืมเงินทอดทิ้งที่ดินหลบหนี้สิน ส่วนการควบคุมเงินกู้และการเรียกเก็บเงินกู้ท่านได้แนะนำให้จัดตั้งเป็นสมาคมที่เรียกว่า "โคออปอเรทีฟ โซไซ"(Cooperative Society) โดยมีหลักการร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่งคำนี้พระราชวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณได้ทรงบัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทยว่า "สมาคมสหกรณ์" จึงกล่าวได้ว่าประเทศไทยเริ่มศึกษาวิธีการสหกรณ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2457 แต่ก็มีได้ดำเนินการอย่างไร จนกระทั่งในปี 2458 ได้มีการเปลี่ยนกรมสถิติพยากรณ์เป็นกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ ประกอบด้วยส่วนราชการ 3 ส่วน คือ การพาณิชย์ การสถิติพยากรณ์ และการสหกรณ์

การจัดตั้งส่วนราชการสหกรณ์นี้ ก็เพื่อจะให้มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการทดลองจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นและพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ ในฐานะทรงเป็นอธิบดีกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ ขณะนั้นได้ทรงพิจารณาเลือกแบบอย่างสหกรณ์เครดิตที่จัดกันอยู่ในต่างประเทศหลายแบบ ในที่สุดก็ทรงเลือกแบบโรฟไฟเฟเซนและทรงยืนยันไว้ในรายงานสหกรณ์ฉบับแรกว่า "เมื่อได้พิจารณาละเอียดแล้วได้ตกลงเลือกสหกรณ์ชนิดที่เรียกว่าโรฟไฟเฟเซน ซึ่งเกิดขึ้นในเยอรมันก่อน และซึ่งมุ่งหมายที่จะอุปถัมภ์คนจน ผู้ประกอบกิจการมัยย่อยๆ เห็นว่าเป็นสหกรณ์ชนิดที่เหมาะสม ที่สุดสำหรับประเทศไทย" จากการที่พระองค์ท่าน ทรงเป็นผู้บุกเบิกริเริ่มงานสหกรณ์ขึ้นในประเทศไทย บุคคลทั้งหลายในขบวนการสหกรณ์จึงถือว่าพระองค์ทรงเป็น "พระบิดาแห่งการสหกรณ์ไทย" สำหรับรูปแบบของโรฟไฟเฟเซนก็คือ สหกรณ์เพื่อการกู้ยืมเงินที่มีขนาดเล็ก สมาชิกจะได้รับความรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้สะดวกแก่การควบคุมท้องที่ที่ได้รับการพิจารณาให้จัดตั้งสหกรณ์ คือ จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากเป็นจังหวัด ที่มีผู้คนไม่หนาแน่นและเป็นราษฎรที่เพิงอพยพมาจากทางใต้ จึงต้องการช่วยเหลือผู้อพยพซึ่งประกอบอาชีพการเกษตร ให้ตั้งตัวได้ รวมทั้งเพื่อเป็นการชักจูงราษฎรในจังหวัดอื่นที่มีผู้คนหนาแน่นให้อพยพมาในจังหวัดนี้ และเข้าทำประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่ ต่อมากรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ จึงได้ทดลองจัดตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้น ณ ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกเป็นแห่งแรกใช้ชื่อว่า "สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้" โดยจดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 มีพระราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ เป็นนายทะเบียนสหกรณ์ พระองค์แรก นับเป็นการเริ่มต้นแห่งการสหกรณ์ในประเทศไทยอย่างสมบูรณ์

ในระยะแรกตั้งสหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้มีสมาชิกจำนวน 16 คน ทุนดำเนินงาน 3,080 บาท ซึ่งเป็นเงินจากค่าธรรมเนียมแรกเข้า 80 บาท และเงินทุนจำนวน 3,000 บาท ได้อาศัยเงินกู้จากแบงค์สยามกัมมาจล จำกัด ซึ่งก็คือ

ธนาคารไทยพาณิชย์ในปัจจุบัน โดยมีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติเป็นผู้ค้ำประกัน และเสียดอกเบี้ยให้ธนาคารในอัตรา ร้อยละ 6 ต่อปี คิดดอกเบี้ยจากสมาชิกในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี กำหนดให้สมาชิกส่งคืนเงินต้นในปีแรกจำนวน 1,300 บาท แต่เมื่อครบกำหนดสมาชิกส่งคืนเงินต้นได้ถึง 1,500 บาท ทั้งส่งดอกเบี้ยได้ครบทุกราย แสดงให้เห็นว่าการนำวิธีการสหกรณ์เข้ามาช่วยแก้ไขความเดือดร้อนของชาวนาได้ผล และจากความสำเร็จของสหกรณ์วัดจันทร์ดังกล่าว รัฐบาลจึงได้คิดขยายกิจการสหกรณ์ไปยังจังหวัดอื่นๆ แต่การจัดตั้งสหกรณ์ในระยะแรกนั้น นอกจากจะมีข้อจำกัดเรื่อง เงินทุนแล้วยังมีข้อจำกัดในทางกฎหมายด้วย เพราะพระราชบัญญัติเพิ่มเติมสมาคม พ.ศ. 2459 ทำให้การจัดตั้งสหกรณ์ ไม่กว้างขวางพอที่จะขยายสหกรณ์ออกไป หากจะให้การจัดตั้งสหกรณ์เจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคงจะต้องออก กฎหมายควบคุมให้มีขอบเขตกว้าง ดังนั้นในเวลาต่อมาทางราชการจึงได้ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติเพิ่มเติมสมาคม พ.ศ. 2459 แล้วประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 นับเป็นกฎหมายสหกรณ์ฉบับแรก พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้เปิดโอกาสให้มีการรับจดทะเบียนสหกรณ์ประเภทอื่นๆ จากนั้นได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 อีก 3 ครั้ง นับว่าการประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 ช่วยให้การจัดตั้งสหกรณ์ได้ขยายออกไปอีก มาก

ปี พ.ศ. 2478 มีการริเริ่มจัดตั้งสหกรณ์เข้าซื้อที่ดินที่จังหวัดปทุมธานีและได้จัดตั้งสหกรณ์ประเภทใหม่ๆ ขึ้นอีก หลายประเภท เช่น สหกรณ์บำรุงที่ดินสหกรณ์ค้าขาย สหกรณ์นิคมฝ่าย สหกรณ์หาทุนและบำรุงที่ดิน ในปี พ.ศ. 2480 ร้านสหกรณ์ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชื่อว่าร้านสหกรณ์บ้านเกาะ จำกัดสินใช้ มีสมาชิกแรกตั้ง 279 คน และได้มีการจัดตั้งร้านสหกรณ์ในลักษณะนี้อีกหลายแห่งเพื่อช่วยเหลือประชาชนเกี่ยวกับปัญหา ค่าครองชีพ โดยจัดตั้งขึ้น ทั้งในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และส่วนของประชาชน

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย ก็คือ การควบสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกัน โดยทางราชการได้ออกพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 เปิดโอกาสให้สหกรณ์หาทุนขนาดเล็กที่ดำเนินธุรกิจเพียง อย่างเดียวควบเข้ากันเป็นขนาดใหญ่ สามารถขยายการดำเนินธุรกิจเป็นแบบอเนกประสงค์ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ สมาชิก ได้มากกว่า ด้วยเหตุนี้สหกรณ์หาทุนจึงแปรสภาพเป็นสหกรณ์การเกษตรมาจนปัจจุบัน และในปี 2511 สันนิบาต สหกรณ์แห่งประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้นมา เพื่อเป็นสถาบันสำหรับการศึกษาแก่สมาชิกสหกรณ์ทั่วประเทศ มีหน้าที่ ติดต่อบริการงานกับสถาบันสหกรณ์ต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และความช่วยเหลือ ร่วมมือกันระหว่าง สหกรณ์สากลในด้านอื่นๆ ที่มีใช้เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจโดยมีสหกรณ์ทุกประเภทเป็นสมาชิก ซึ่งประเทศไทยได้กำหนด ประเภทสหกรณ์ไว้ 7 ประเภท ตามประกาศกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2516 ประกอบด้วยสหกรณ์ การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการและสหกรณ์เครดิตยูเนียน ซึ่งนับแต่สหกรณ์ได้ถือกำเนิดขึ้นในประเทศไทยมาจนปัจจุบัน ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในธุรกิจต่างๆ ได้สร้างความเชื่อถือเป็นที่ไว้วางใจของสมาชิกจนทำให้จำนวนสหกรณ์ จำนวนสมาชิก ปริมาณเงินทุน และผลกำไรของสหกรณ์ เพิ่มขึ้นทุกปี การสหกรณ์ในประเทศไทยจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยเฉพาะ ต่อประชาชนที่ยากจน สหกรณ์จะเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจและสังคมที่ช่วยแก้ไขปัญหในการประกอบอาชีพ และช่วยยกระดับความเป็นอยู่ ของประชาชนให้ดีขึ้น

ฐานที่ 2 เรื่อง หลักการของสหกรณ์

คุณธรรมนำสหกรณ์

การอยู่ร่วมกันในสหกรณ์อันเป็นองค์กรที่มีเอกลักษณ์เฉพาะจำเป็นต้องมีคุณธรรมในการดำเนินงาน ซึ่งเมื่อใช้คุณธรรมเป็นหลักนำ ย่อมทำให้ประสบความสำเร็จ คุณธรรมนำสหกรณ์ประกอบด้วย ต่อไปนี้

1. คุณธรรมสำหรับสมาชิก ประกอบด้วย ขยัน ประหยัด พัฒนาชีวิต ไม่เสพติดอบายมุข ซื่อสัตย์ อดทน ยึดทางสายกลาง

2. คุณธรรมการอยู่ร่วมกัน ประกอบด้วย

พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

อิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

สังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยะวาจา อัตถจริยา สมานัตตา

ฆราวาสธรรม คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ

3. คุณธรรมสหกรณ์ ประกอบด้วย 7 ประการ คือ

การหมั่นประชุม เพื่อแสวงหาความเห็นหาข้อยุติส่วนรวม

การปรับแนวคิด เพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องตรงกัน

เคารพให้เกียรติกัน เพื่อให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่

ยึดมั่นในกติกา เพื่อให้ดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ

ไม่ข่มเหงอิจฉา เพื่อความสามัคคีในหมู่คณะ

ยกคนดีนำหน้า เพื่อให้คนดีได้เป็นผู้นำ

ยึดปรัชญาสหกรณ์ เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของสหกรณ์

หลักการสหกรณ์

หลักการสหกรณ์ หมายถึง แนวทางสำหรับสหกรณ์ต่าง ๆ ในการนำคุณค่าของสหกรณ์ไปสู่การปฏิบัติอาจกล่าวได้ว่าหลักการของสหกรณ์นี้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสหกรณ์ โดยมีหลักการพื้นฐานเดิมมาจากหลักของผู้นำแห่งรอชเดล แล้วจึงปรับปรุงเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ปัจจุบันองค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (International Cooperative Alliane) ซึ่งเป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นเป็นสมัชชาสหกรณ์ระหว่างประเทศ ซึ่งมีประเทศต่างๆ ที่นำวิธีการสหกรณ์ไปปฏิบัติเข้าร่วมกันเป็นสมาชิกรวม 94 ประเทศ ได้ประชุมเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2538 ที่เมืองแมนเชสเตอร์ ประเทศอังกฤษ ได้กำหนดหลักการสหกรณ์ไว้ 7 ข้อ คือ

1. การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง
2. การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย
3. การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก
4. การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ
5. การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ
6. การร่วมมือระหว่างสหกรณ์
7. การเอื้ออาทรต่อชุมชน

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง

สหกรณ์เป็นองค์กรแห่งความสมัครใจ เปิดรับบุคคลทั่วไปที่สามารถใช้บริการสหกรณ์ได้และเต็มใจจะรับผิดชอบในฐานะสมาชิกเข้าเป็นสมาชิก โดยปราศจากการกีดกันทางเพศ ฐานะทางสังคม เชื้อชาติ การเมือง การศาสนา

1st Principle : Voluntary and Open Membership

Co-operatives are voluntary organizations, open to all persons Able to use their services and willing to accept the responsibilities of membership, Without gender, social, political, or religious discrimination.

การเปิดรับสมาชิกทั่วไปและด้วยความสมัครใจนี้ แสดงให้เห็นถึงความเปิดกว้างของสหกรณ์ไม่มีการแบ่งชนชั้น ไม่กีดกันหวงห้ามเอาไว้สำหรับกลุ่มพวกพ้องของตน ให้โอกาสทุกคนได้เข้าเป็นสมาชิกเท่าเทียมกัน จากหลักการข้อนี้จึงมุ่งสร้างพฤติกรรมให้เป็นคนใจกว้าง ไม่คับแคบ ไม่คิดเพียงแค่ว่าประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง แต่มุ่งหวังเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

ความสมัครใจนี้ ตรงข้ามกับการบังคับ แต่อาจเกิดขึ้นได้จากการแนะนำส่งเสริมไม่ใช่การขู่เข็ญ ล่อลวง แต่มีข้อสังเกตคือ สหกรณ์มีการกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกไว้ ทำให้ถึงแม้จะสมัครใจต้องการเป็นสมาชิกแต่อาจไม่ได้เป็นตามต้องการเพราะขาดคุณสมบัติ การกำหนดคุณสมบัติสมาชิกเป็นการมองทั้งระบบเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมกับสหกรณ์ได้

การรับสมาชิกสมทบ คือ สมาชิกที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วน ควรมีเฉพาะสหกรณ์ที่สามารถสร้างประโยชน์ให้ได้ ไม่กระทบต่อการส่งเสริมประโยชน์ของสมาชิกปกติเป็นการเปิดโอกาสเพื่อให้บุคคลสมัครใจเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ได้จากกรณีการกำหนดคุณสมบัติ

การเริ่มต้นหลักการแห่งความสมัครใจ เพื่อให้สมาชิกในองค์กรสหกรณ์ใช้ความสมัครใจนี้ เป็นฐานในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป กล่าวคือ เมื่อสมัครใจเข้ามายุ่อมเต็มใจเข้าประชุม เต็มใจร่วมธุรกิจ ยินดีรับผิดชอบ ยินดีปฏิบัติตามระเบียบ ภูมิใจในทรัพย์สินของสหกรณ์

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย

สหกรณ์เป็นองค์กรประชาธิปไตยที่มีการควบคุมโดยสมาชิกซึ่งมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ บุรุษและสตรีที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ให้เป็นผู้แทนสมาชิกต้องรับผิดชอบต่อสมาชิก

ในสหกรณ์ชั้นปฐมสมาชิกมีสิทธิในการออกเสียงเท่าเทียมกัน (สมาชิกหนึ่งคน หนึ่งเสียง) สำหรับสหกรณ์ในระดับอื่น ๆ ก็ดำเนินการตามแนวทางประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน

2nd Principle : Democratic Member Control

Co-operatives are democratic organizations controlled by their Members< who actively participate in setting their policies and making Decisions. Men and women serving as elected representatives are accountable To the membership. In primary co-operatives members have equal voting rights (one member, one vote) , and co-operatives at other levels are also organized In a democratic manner.

การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย จึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกตัวแทนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารและการจัดการแทนสมาชิก หลักการข้อนี้จึงมุ่งสร้างพฤติกรรมการมีส่วนร่วมการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและการเปิดใจกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ตลอดจนเปิดโอกาสและยอมรับให้ผู้อื่นเข้ามาทำหน้าที่บริหารแทนตน

หลักการนี้ส่งผลให้สหกรณ์ดำเนินงานตามเสียงส่วนใหญ่ สหกรณ์เป็นของสมาชิกมีระบบตัวแทน มีการประชุมใหญ่ที่มีอำนาจสูงสุดในสหกรณ์ บุรุษและสตรีมีสิทธิเสรีภาพ มีการควบคุมตรวจสอบโดยสมาชิก

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก

สมาชิกมีส่วนร่วมในการลงทุน (ซื้อหุ้น) ในสหกรณ์ของตนอย่างเสมอภาคกันและมีส่วนในการควบคุมการใช้เงินทุนของสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย หุ้นของสหกรณ์อย่างน้อยๆ ส่วนหนึ่งต้องเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์ โดยปกติสมาชิกจะได้รับผลตอบแทน (ถ้ามี) ในอัตราที่จำกัดตามเงินลงทุน (หุ้น) ที่กำหนดเป็นเงื่อนไขของการเข้าเป็นสมาชิก สมาชิกสามารถจัดสรรเงินส่วนเกินของสหกรณ์เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทุกอย่าง ดังนี้คือ

*เพื่อการพัฒนาสหกรณ์ โดยอาจกันเงินสำรองซึ่งอย่างน้อย จะต้องมีส่วนหนึ่งที่นำมาแบ่งปันกันไม่ได้

*เพื่อตอบแทนแก่สมาชิกตามสัดส่วนของปริมาณธุรกิจ ที่สมาชิกได้ทำกับสหกรณ์

*เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

3rd Principle : Member Economic Participation

Members contribute equitably to, and democratically control, the capital of their co-operative. At least of that capital is usually the common property of the co-operative. Members usually Part receive limited compensation, if any, on capital subscribed as a condition of membership. Members allocate surpluses for any or all of the following purposes : developing their co-operative, possibly by setting up reserves, part of which at least would be indivisible ; benefiting members in proportion to their transactions with the co-operative; and supporting other activities approved by the membership.

เหตุผลที่สหกรณ์จะต้องจัดสรรเงินส่วนเกินในลักษณะดังกล่าวนี้ก็เพื่อเพิ่มทุนของสหกรณ์ให้มากขึ้น เพื่อให้สหกรณ์พึ่งตนเองและมีความมั่นคง เงินสำรองดังกล่าวนี้ ไม่สามารถจัดสรรให้กับมวลสมาชิกได้ เป็นเงินกองกลาง ถ้าสหกรณ์มีอันต้องเลิกกิจการลงเงินสำรองนี้จะต้องโอนไปให้กับสหกรณ์อื่น หรือโอนไปเป็นทุนสาธารณประโยชน์ สำหรับกำไรส่วนที่เหลือคืนสู่สมาชิกในรูปของเงินปันผลตามหุ้น และเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนของธุรกิจที่สมาชิกรายนั้น ๆ ทำไว้กับสหกรณ์ สมาชิกรายใดไม่ได้ทำธุรกิจสหกรณ์ เพียงเอาเงินมาถือหุ้นกับสหกรณ์ก็ได้รับเงินปันผลกลับคืนในอัตราที่เท่ากัน และจำกัดส่วนสมาชิกรายนั้นๆ ไป ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำธุรกิจ กับสหกรณ์มากก็ได้รับเงินเฉลี่ยคืนกลับไปมาก สมาชิกรายใดทำธุรกิจกับสหกรณ์น้อยก็ได้รับเงินเฉลี่ยคืนน้อย สมาชิกรายใดไม่ทำธุรกิจกับสหกรณ์ก็ไม่ได้รับเงินเฉลี่ยคืน ได้รับเพียงเงินปันผลตามหุ้น

การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจโดยสมาชิกจึงแสดงถึง การให้ความสำคัญแก่สมาชิกในฐานะที่เป็นทั้งเจ้าของทุน และเป็นผู้ใช้บริการด้วย หลักการข้อนี้มุ่งสร้างพฤติกรรมให้เห็นคุณค่าของความร่วมมือเป็นสำคัญมากกว่าเงินกำไรที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจ มาจากการอดทนของสมาชิกที่ภักดีทำธุรกิจหรือใช้บริการของสหกรณ์ จึงควรได้รับส่วนเฉลี่ยคืนจากผลกำไรนั้น สำหรับผลตอบแทนลงทุนก็ยังคงได้รับการจัดสรรในอัตราที่จำกัดอย่างเหมาะสม

หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ

สหกรณ์เป็นองค์กรที่พึ่งพาตนเองและปกครองตนเอง โดยมีการควบคุมจากมวลสมาชิก หากสหกรณ์ จะต้องมีการข้อตกลงผูกพันกับองค์กรอื่นใด ซึ่งรวมถึงหน่วยงานของรัฐบาลด้วย หรือจะต้องเพิ่มเงินลงทุนโดยอาศัยแหล่งเงินทุนภายนอกสหกรณ์ สหกรณ์จะต้องกระทำการดังกล่าวภายใต้เงื่อนไขที่มั่นใจได้ว่ามวลสมาชิกจะยังคงดำรงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตยและสหกรณ์ยังคงดำรงความเป็นอิสระ

4th Principle : Autonomy and Independence

Co-operatives are autonomous, self – help organizations controlled by their members. If they enter into agreements with other organization, including

governments, or raise capital from external sources, they do so on terms that ensure democratic control by their members and maintain their co-operative autonomy.

การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ เป็นผลต่อเนื่องจากหลักการสหกรณ์ข้อที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย จึงทำให้สหกรณ์เป็นองค์กรที่พึ่งพาและปกครองตนเอง โดยการควบคุมของมวลสมาชิกในที่ประชุมใหญ่ และในกรณีที่สหกรณ์จำเป็นต้องมีข้อตกลงหรือผูกพันกับองค์กรอื่น ๆ รวมถึงหน่วยงานของรัฐ หรือต้องแสวงหาทุนจากแหล่งภายนอก สหกรณ์ต้องกระทำภายใต้เงื่อนไขอันเป็นที่มั่นใจได้ว่ามวลสมาชิกจะยังคงไว้ ซึ่งอำนาจในการควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตย และยังคงดำรงความเป็นอิสระของสหกรณ์ไว้

หลักการที่ 5 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์

สหกรณ์พึงให้การศึกษและการฝึกอบรมแก่สมาชิก ผู้แทนสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง ผู้จัดการและ เจ้าหน้าที่ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถมีส่วนช่วยพัฒนาสหกรณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและพึงให้ข่าวสารแก่สาธารณชน โดยเฉพาะเยาวชนและบรรดาผู้นำทางความคิดเรื่องคุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์

5th Principle : Education, Training and Information

Co-operatives provide education and training for their members, elected representatives, managers, and employees so they can contribute effectively to the development of their co-operatives. They inform the general public-particularly young people and opinion leaders – about the nature and benefits of co-operation.

นักสหกรณ์ชาวเดนมาร์ค ผู้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาสหกรณ์ผู้หนึ่งกล่าวว่า “สหกรณ์ใดไม่มีโครงการให้การศึกษอบรมสมาชิกอย่างต่อเนื่อง สหกรณ์นั้นจะสิ้นสุดภายในชั่วอายุคนครึ่ง” ซึ่งขยายความได้ว่าสหกรณ์นั้นจะเปลี่ยนเป็นองค์กรอื่นที่มีใช้สหกรณ์ หรือเป็นสหกรณ์แต่เพียงชื่อหรือป้ายที่ติดไว้เท่านั้น นั้นแสดงให้เห็นว่าการให้การศึกษอบรมเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสืบทอดแนวความคิดทางสหกรณ์ หรือเผยแพร่ความรู้ทางสหกรณ์ให้กว้างขวางขึ้น ขณะเดียวกันสหกรณ์ต้องแข่งขันกับธุรกิจอื่นๆ ด้วย จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนในสหกรณ์ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินธุรกิจ

หลักการข้อนี้ นับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อสหกรณ์ เพราะจะเป็นหลักการที่ทำให้เกิดการปฏิบัติตามและการใช้หลักการข้ออื่น ๆ มีประสิทธิภาพ หากสหกรณ์ใดละเลยไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษา อบรม สมาชิกจะขาดความสนใจ สหกรณ์และไม่เข้าใจหลักการที่ถูกต้องจะพากันละเลยต่อสหกรณ์ และในที่สุดการควบคุมภายในสหกรณ์ก็จะเปลี่ยนแปลงจากวิธีการประชาธิปไตย มาเป็นการควบคุมโดยคนกลุ่มน้อย การศึกษอบรมทางสหกรณ์เป็นการแสดงถึงคุณธรรมของสหกรณ์ที่ต้องการพัฒนาคนให้เป็นผู้รู้

การศึกษฝึกอบรมและสารสนเทศมีความมุ่งหมายและเน้นกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

- การศึกษามุ่งให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่จะเป็นสมาชิกในอนาคต มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์ รวมทั้งมีความสำนึก และตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของสมาชิก หรือให้เป็นผู้มีจิตวิญญาณสหกรณ์

- การฝึกอบรมมุ่งให้กรรมการ ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ รวมทั้งความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน
- ส่วนสารสนเทศนั้นมุ่งให้บุคคลทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับเยาวชนและผู้นำด้านความคิดเป็น เช่น ผู้นำชุมชน นักหนังสือพิมพ์ นักเขียน ผู้นำองค์กร พัฒนาชุมชน ฯลฯ โดยเน้นการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง (Two ways Communication)

หลักการที่ 6 การร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์

สหกรณ์จะสามารถให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่การสหกรณ์ได้ โดยการร่วมมือกันในทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ

6th Principle : Co-operation Among Co-operatives

Co-operatives serve their members most effectively strengthen the co-operative movement by working together through local, national, regional, and international structures.

การร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ หมายความว่า สหกรณ์ทุกประเภท ทุกระดับต้องร่วมมือกันและช่วยเหลือกัน และกันในทุกโอกาส ซึ่งความร่วมมือระหว่างสหกรณ์นั้นวันแต่จะเพิ่มขึ้นทุกขณะ เพราะสหกรณ์ต้องเผชิญกับการแข่งขันของธุรกิจอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น เพื่อความอยู่รอดของสหกรณ์ สหกรณ์แต่ละประเภท แต่ละระดับ จึงจำเป็นต้องมีการพึ่งพิงกัน เชื่อมโยงธุรกิจในระหว่างกันด้วย การร่วมมือระหว่างสหกรณ์นี้มีทั้งการร่วมมือกันในแนวราบ คือ การร่วมมือระหว่างสหกรณ์แต่ละสหกรณ์ด้วยกัน และการร่วมมือกันในแนวตั้ง คือ การร่วมมือระหว่าง สหกรณ์กับชุมชน สหกรณ์ ในระดับจังหวัด ระดับชาติ และความร่วมมือกันระหว่างประเทศ

ความร่วมมือกันนี้ แสดงให้เห็นถึงความสามัคคี มีเมตตา พร้อมที่จะเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน แท้จริงการร่วมมือระหว่างสหกรณ์เป็นหลักการเดียวกันกับการร่วมมือระหว่างบุคคลธรรมดาในการจัดตั้งสหกรณ์นั่นเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดการประหยัดด้วยขนาด มีอำนาจการต่อรองสูงขึ้น และนำไปสู่การรับใช้สมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น วัตถุประสงค์สำคัญของการร่วมมือระหว่างสหกรณ์ คือ เพื่อให้สหกรณ์สามารถอำนาจผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้น สหกรณ์ท้องถิ่นแต่ละสหกรณ์ และสหกรณ์ชั้นสูงต้องเป็นสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน มีชีวิตชีวา (Viable & Sustainable) และร่วมมือกันในลักษณะของ "ระบบรวม" หรือเป็นเอกภาพ

หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน

สหกรณ์พึงดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญยั่งยืนตามนโยบายที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

7th Principle : Concern for Community

Co-operatives work for the sustainable development of their communities through policies approved by their members.

สหกรณ์พึงดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน ตามนโยบายที่มวลสมาชิกให้ความเห็นชอบ จึงแสดงให้เห็นถึงความเป็นองค์กรของประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ปิดกั้นประโยชน์ไว้เฉพาะกลุ่ม เฉพาะสมาชิกมีความสนใจชุมชน สังคมรอบข้างและหาทางทำประโยชน์ให้กับชุมชนนั้น ๆ ด้วย โดยสหกรณ์จัดสรรกำไรสุทธิมาเป็นทุนสาธารณประโยชน์เพื่อทำประโยชน์ให้กับชุมชน สิ่งแวดล้อม พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

สหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่สหกรณ์ตั้งอยู่ เพราะฉะนั้น การดำเนินงานของสหกรณ์ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนนั้นๆ ซึ่งหมายความว่า เป็นการพัฒนา ที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ หรือเป็นการพัฒนาที่สนองความต้องการและความใฝ่ฝันของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำลายโอกาส ความสามารถ และอนาคตของคนรุ่นหลัง

เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ก็เป็นสมาชิกของชุมชนนั่นเอง สหกรณ์จึงควรมีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนนั้นแบบยั่งยืน

วิธีการสหกรณ์

วิธีการสหกรณ์ เป็นการรวมคนที่มีอุดมการณ์สหกรณ์ มาทำธุรกิจร่วมกันตามหลักการสหกรณ์ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก โดยบุคคลที่มาร่วมกันนั้นจะต้องช่วยตนเองได้ (โดยการขยัน ประหยัด พัฒนาชีวิต ไม่เสพติดอบายมุขทั้งหลาย) และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นี้เองเป็นพฤติกรรมที่สำคัญยิ่งที่จะนำกลุ่มคนที่พอมีกำลังช่วยตนเองได้ และมารวมกลุ่มกันนั้นประสบความสำเร็จ พฤติกรรมที่สำคัญของการรวมกันเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จอาจแยกได้ 2 ประการ คือ **พฤติกรรมร่วมแรง** โดยการเอาแรงกาย แรงทรัพย์ และแรงความคิดมาร่วมกันทำธุรกิจ **พฤติกรรมของการร่วมใจ** โดยการเอาความเสียสละ สามัคคี มีวินัย และความซื่อสัตย์มาร่วมกันทำธุรกิจ พฤติกรรมทั้ง 2 ลักษณะมีรายละเอียดดังนี้

การร่วมแรงกันในสหกรณ์ เป็นการรวมแรงกาย คือ การรวมคนที่เป็สมาชิกเข้ามาทำธุรกิจร่วมกัน ความสำเร็จของสหกรณ์มีขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิก แต่อยู่ที่คุณภาพของสมาชิกว่ามีความรู้ ความเข้าใจในหลักปฏิบัติของสหกรณ์มากน้อยเพียงใด และที่สำคัญมีอุดมการณ์สหกรณ์มั่นคงเพียงใด เมื่อรวมคนเข้ามาเป็นสมาชิกแล้ว สมาชิกแต่ละคนต้องร่วมกันถือหุ้นในสหกรณ์ การถือหุ้นในสหกรณ์นั้นเป็นการเอาแรงทรัพย์มาร่วมกัน แต่สหกรณ์ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเงินมากนัก แต่มุ่งเน้นไปที่การรวมคนการเอาทรัพย์มาร่วมกันนี้ ในระยะแรกเงินนี้อาจจะน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกสหกรณ์ จึงต้องพึ่งเงินทุนจากภายนอกโดยการกู้ยืมมาดำเนินธุรกิจก่อน แล้วค่อย ๆ สะสมทรัพย์ขึ้นไปตามลำดับ โดยกำหนดให้สมาชิกต้องถือหุ้นเพิ่มเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ยังเก็บสำรองตามกฎหมายจากกำไรสุทธิของสหกรณ์ที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจแต่ละปี นอกจากการรวมแรงคนแรงทรัพย์แล้วทุกคนที่มาร่วมกันเป็นสหกรณ์จะต้องเอาแรงความคิดมาร่วมกันในการดำเนินธุรกิจ โดยการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมแรงความคิดในสหกรณ์นี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ สหกรณ์จึงต้องจัดการให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสหกรณ์ และการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์แก่สมาชิกเป็นประจำในรูปของการเผยแพร่ข่าวสารทางสหกรณ์การจัดประชุมและการให้การศึกษาอบรม ทั้งนี้เพราะเมื่อสมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจสหกรณ์ ตลอดจนวิธีการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์แล้ว การร่วมแรงทำธุรกิจจะเป็นไปได้โดยง่ายและเกิดความร่วมมือ

แต่ความสำเร็จของสหกรณ์ไม่ได้อยู่ที่การร่วมแรงเพียงด้านเดียว ทั้งนี้เพราะสมาชิกที่มารวมกันเป็นสหกรณ์นั้นต่างจิต ต่างใจกัน มีความแตกต่างกันในความคิด การกระทำ และความรู้สึก ดังนั้นการที่จะมาอยู่ร่วมกัน และร่วมมือกันดำเนินธุรกิจให้ก้าวหน้ามีความมั่นคงได้นั้น ต้องมีพฤติกรรมของการร่วมใจกัน ให้มีความรู้สึกว่าเป็นเพื่อนกัน หรือเป็นพี่น้องกัน หรืออยู่ร่วมกันเหมือนสามัคคีกัน การอยู่ร่วมกันได้อย่างมั่นคงและยืนยมนั้น ควรมีคุณลักษณะนิสัย ดังนี้

1. ต้องมีความซื่อสัตย์
2. ต้องมีความเสียสละ
3. ต้องมีความสามัคคี
4. ต้องมีวินัย

สหกรณ์จึงต้องมีกิจกรรมที่มุ่งสร้างพฤติกรรมของการร่วมใจขึ้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ความซื่อสัตย์ ที่แสดงต่อกันนั้นมีพื้นฐานอยู่ที่ความจริงใจต่อกัน ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดและเป็นรากฐานที่มั่นคงของความสัมพันธ์ที่ดีงามต่อกัน ความจริงใจนั้นแสดงออกเป็นความซื่อสัตย์ คือซื่อสัตย์กันในการคิด ซื่อสัตย์ในคำพูด และซื่อสัตย์กันในการกระทำ

ความเสียสละ คือ ความมีน้ำใจ ที่จะสละความสุขส่วนตัวของตนให้แก่ผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ร่วมกันเป็นสามัคคี-ภรรยา หรืออยู่ร่วมกันเป็นสหกรณ์ ต้องมีความเสียสละต่อกัน มีน้ำใจที่จะระลึกถึงความรู้สึกของกันและกัน เมื่อจะทำอะไรก็ตามก็จะคำนึงถึงความรู้สึกและความสุขของอีกฝ่ายหนึ่ง ความเสียสละนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของกันและกัน และของคนที่หลาย ที่แวดล้อมให้อยู่รวมกันได้ ความเสียสละที่มีต่อกันนี้จะเป็นตัวที่จะทำให้ลายความคิดที่จะเอาเปรียบประโยชน์ฝ่ายเดียวให้หมดไป

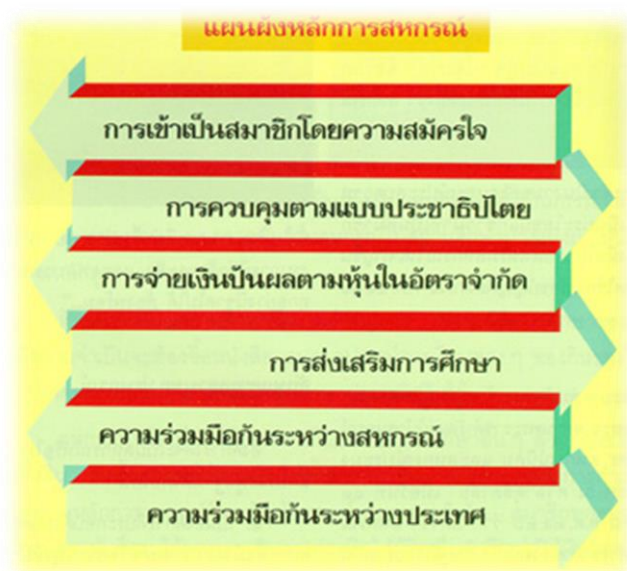
ความสามัคคี คือ ความปรองดองระหว่างกันและกัน รู้จักให้อภัยกันและกัน ไม่รุนแรงหรือเอาแพ้อะชนะกัน หรือเอาความรู้สึกความคิดที่ขัดแย้งกันมาเป็นเรื่องสำคัญ ในงานสหกรณ์ต้องอาศัยคนหลายฝ่ายมาทำงานร่วมกันไม่ว่าจะอยู่ตำแหน่งใดๆ เป็นสมาชิกสหกรณ์ คณะกรรมการสหกรณ์ พนักงานสหกรณ์ หรือเป็นฝ่ายส่งเสริมสหกรณ์ ทุกคนทุกฝ่ายเป็นคนสำคัญทั้งนั้น บทพร่องไปสักคน งานก็ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ความสามัคคีของทุกคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงาน ยิ่งงานนั้นเป็นงานสำคัญเป็นงานที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วยแล้ว ความสามัคคียิ่งต้องมีมากขึ้น ความสามัคคีช่วยให้เกิดพลัง สามัคคีก่อให้เกิดความสำเร็จในงานคือทุกคนช่วยกันทำผลที่ได้เป็นการประหยัดแรงงานของทุกคนไปด้วย ไม่ต้องเหนื่อยมากหรือไปหนักที่คนใดคนหนึ่ง ดังนั้น ความสามัคคีร่วมใจกันจึงเป็นสิ่งจำเป็นตามบทบาทหน้าที่ของตน

ความมีวินัย วินัย คือ ระเบียบข้อบังคับ มารยาท ขนบธรรมเนียม ประเพณีของสังคมนั้น ๆ ซึ่งเป็นเครื่องนำตนไปสู่ความราบรื่น และประสบความสำเร็จตามที่เรารปรารถนา ระเบียบวินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับหมู่คณะ คนที่อยู่ร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ต้องมีระเบียบวินัย สหกรณ์ก็เช่นกัน สหกรณ์เป็นเรื่องของการรวมคนมาทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุถึงประโยชน์สุขของสมาชิกเป็นสำคัญ ดังนั้น สมาชิกจึงต้องมาร่วมกันกำหนดวินัยขึ้นเป็นระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์ขึ้นในที่ประชุมใหญ่ เพื่อมุ่งความเรียบร้อยของงานที่เป็นประโยชน์กับส่วนรวม วินัยที่ดีที่สุดคือการสร้างวินัยแห่งตน เป็นวินัยที่เกิดขึ้นโดยสำนึกในเหตุผลความถูกต้องเห็นว่าเป็นความดีที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม จึงปฏิบัติตามด้วยความพอใจร่วมกัน ซึ่งสามารถแยกเป็นกิจกรรมได้ดังนี้

1. การเข้าเป็นสมาชิก ดำเนินการโดยบุคคลสมัครใจ ตัดสินด้วยคณะกรรมการดำเนินการ ตามหลักการประชาธิปไตย เมื่อผ่านกระบวนการจะต้องถือหุ้นอันเป็นการรวมทุน จึงได้สิทธิแห่งการเป็นสมาชิก

2. ร่วมกิจการกับสหกรณ์ โดยสมาชิกที่เป็นสมาชิกต้องเข้าร่วมประชุมตามวิธีหน้าที่ใช้หลักประชาธิปไตยในการประชุม เลือกตั้งตัวแทนเป็นคณะกรรมการดำเนินการ ออกนโยบายของสหกรณ์ในที่ประชุมใหญ่ดำเนินการตามนโยบาย สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจการนั้น ตามหลักการมีส่วนร่วม เมื่อมีสภาพปัญหาหรือต้องการพัฒนาจะใช้หลักการศึกษาอบรมข้อมูลข่าวสาร

3. รับผิดชอบ เป็นผลของการร่วมกิจการในข้อ 2 หากกระทำสิ่งใดลงไปแล้วต้องรับผิดชอบ เช่น ร่วมธุรกิจสินเชื่อโดยการกู้เงินสหกรณ์ ต้องรับผิดชอบต่อส่งชำระคืน หากไม่ชำระคืนต้องยอมรับการดำเนินการทางกฎหมาย การรับผิดชอบ คือ การรับผลประโยชน์แบ่งปันจากการร่วมกิจการ ทั้งส่วนรวมและส่วนรายคนในรูปของตัวเงิน หรือการรับบริการ รวมไปถึงการแบ่งปันตามชอบให้กับชุมชนตามหลักการเอื้ออาทรต่อชุมชน

ฐานที่ 3 เรื่อง การจัดตั้งสหกรณ์และประเภทของสหกรณ์

การจัดตั้งสหกรณ์

รัฐรับผิดชอบงานส่งเสริมจัดตั้งสหกรณ์มาตั้งแต่เริ่มจัดตั้งสหกรณ์แรกในประเทศไทย ขึ้นในปี พ.ศ. 2459 ได้แก่อสหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้ และดำเนินการส่งเสริมและจัดตั้งมาโดยตลอด การจัดตั้งสหกรณ์ที่ไม่ถูกต้องหรือลัดขั้นตอน อาจทำให้สมาชิกสหกรณ์เข้าใจผิดว่า สหกรณ์อยู่ในระบบรัฐอุปถัมภ์ที่รัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือตน ซึ่งการจัดตั้งสหกรณ์ที่ถูกต้องนั้น ต้องเกิดมาจากความต้องการของกลุ่มที่ต้องการจะแก้ปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจของตนโดยวิธีการสหกรณ์ การดำเนินงานสหกรณ์จึงจะประสบความสำเร็จ

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้กำหนดวิธีการจัดตั้งสหกรณ์ไว้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ดังนั้นหากเกษตรกรหรือกลุ่มอาชีพอื่นมีความต้องการจะจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น ในกลุ่มของเรา ก็จักต้องดำเนินการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ดังนี้

การเตรียมการจัดตั้งสหกรณ์

1. รวมกลุ่มบุคคลที่มีความต้องการร่วมกันจำนวนหนึ่ง บุคคลที่รวมกันนี้ ต้องเป็นบุคคลธรรมดา และบรรลุนิติภาวะและประกอบอาชีพที่อาจเป็นอาชีพเกษตรกรหรืออาชีพอื่นๆ ที่มีความต้องการพื้นฐานร่วมกัน
2. กลุ่มบุคคลต้องประชุมกันเพื่อคัดเลือกผู้ที่เข้าประชุมเป็นคณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน
3. คณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ ประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อดำเนินการดังนี้
 - (1) พิจารณาเลือกประเภทสหกรณ์ และกำหนดวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่จะจัดตั้งขึ้น
 - (2) กำหนดแผนดำเนินการเกี่ยวกับธุรกิจ หรือกิจกรรมของสหกรณ์
 - (3) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิก พร้อมลายมือชื่อและจำนวนหุ้นที่แต่ละคนจะถือเมื่อสหกรณ์ได้รับการจดทะเบียนแล้ว
 - (4) จัดทำร่างข้อบังคับของสหกรณ์ที่จะจัดตั้งขึ้น
4. คณะผู้จัดตั้งสหกรณ์เรียกประชุมผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิก เสนอร่างข้อบังคับให้พิจารณา เพื่อกำหนดเป็นข้อบังคับของสหกรณ์

การยื่นคำขอจัดตั้งสหกรณ์

1. คณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ลงลายมือชื่อในแบบคำขอจดทะเบียนสหกรณ์ และยื่นพร้อมเอกสารอื่นต่อสหกรณ์จังหวัด เพื่อเสนอต่อ นายทะเบียนสหกรณ์
2. เอกสารประกอบ เอกสารที่ใช้ในการจดทะเบียนประกอบด้วย
 - (1) คำขอจดทะเบียนสหกรณ์
 - (2) สำเนารายงานการประชุมครั้งที่คัดเลือกคณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ และสำเนารายงานการประชุมครั้งที่พิจารณากำหนดข้อบังคับสหกรณ์ อย่างละ 2 ชุด
 - (3) แผนดำเนินการเกี่ยวกับธุรกิจหรือกิจกรรมของสหกรณ์ จำนวน 2 ชุด
 - (4) บัญชีรายชื่อผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกพร้อมลายมือชื่อและจำนวนหุ้นที่แต่ละคนจะถือ จำนวน 2 ชุด
 - (5) ข้อบังคับของสหกรณ์ จำนวน 4 ฉบับ

การรับจดทะเบียน

นายทะเบียนสหกรณ์จะรับจดทะเบียนสหกรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันยื่นคำขอ และไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียน

ส่วนขั้นตอนการจัดตั้งสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ในมาตรา 33 – 38 กล่าวคือ สหกรณ์จะจัดตั้งขึ้นได้ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิกโดยวิธีการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์ ผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกสหกรณ์ต้องประชุมกันเพื่อคัดเลือกผู้ที่มาประชุมให้เป็นคณะผู้จัดตั้งสหกรณ์จำนวนไม่น้อยกว่าสิบคน เพื่อดำเนินการจัดตั้งสหกรณ์ โดยให้คณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ดำเนินการดังนี้

1. เลือกประเภทของสหกรณ์ที่จะจัดตั้งและพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่จะจัดตั้ง
2. กำหนดแผนดำเนินการเกี่ยวกับธุรกิจหรือกิจกรรมของสหกรณ์ที่จะจัดตั้ง
3. ทำบัญชีรายชื่อผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิก พร้อมจำนวนหุ้นที่แต่ละคนจะถือเมื่อจัดตั้งสหกรณ์แล้ว
4. ร่างข้อบังคับภายใต้บังคับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และเสนอให้ที่ประชุมผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกพิจารณากำหนดเป็นข้อบังคับของสหกรณ์ที่จะจัดตั้งขึ้น

กฎหมายสหกรณ์ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขเวลาว่าควรใช้เวลากี่วันในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน เพื่อมิให้เป็นการกำหนดกฎหมายที่เคร่งครัดมากเกินไป จึงให้เป็นดุลยพินิจของผู้ปฏิบัติ ซึ่งอาจเป็นจุดอ่อนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายสหกรณ์ซึ่งมีเพียงฉบับเดียวใช้กับสหกรณ์ทุกประเภท บทบัญญัติต่าง ในกฎหมายจึงกำหนดหลักการใหญ่ตามแนวทางสหกรณ์ ส่วนรายละเอียดให้กำหนดในข้อบังคับของสหกรณ์ตามความเหมาะสมกับแต่ละสหกรณ์ ข้อบังคับจึงเป็นจุดเริ่มต้นของสหกรณ์ทุกสหกรณ์ที่สมาชิกจะต้องยึดถือและปฏิบัติตาม และกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ร่างข้อบังคับฉบับมาตรฐานให้ผู้ริเริ่มจัดตั้งสหกรณ์พิจารณาถือใช้ ดังนั้น คณะผู้ริเริ่มจัดตั้งสหกรณ์และผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกควรใช้เวลาพอสมควร เพื่อจะได้พิจารณารายละเอียดข้อบังคับแต่ละข้อให้เข้าใจความหมายและวัตถุประสงค์ในการกำหนดข้อบังคับไว้เช่นนั้นได้อย่างถูกต้อง เพราะการเริ่มต้นที่ถูกต้องนั้นทำให้งานที่ต้องการทำสำเร็จลุล่วงไปแล้วครึ่งหนึ่ง (well

begun is half done)ข้อบังคับจะต้องมีข้อความตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 43 ซึ่งกำหนดว่า “ข้อบังคับของสหกรณ์อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

1. ชื่อสหกรณ์ ซึ่งต้องมีคำว่า “จำกัด” อยู่ท้ายชื่อ
2. ประเภทของสหกรณ์
3. วัตถุประสงค์
4. ที่ตั้งสำนักงานใหญ่และที่ตั้งสำนักงานสาขา
5. ทุนซึ่งแบ่งเป็นหุ้น มูลค่าของหุ้น การชำระค่าหุ้นด้วยเงินหรือทรัพย์สินอื่น การขายและการโอนหุ้น ตลอดจนการจ่ายคืนค่าหุ้น
6. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินงาน การบัญชีและการเงินของสหกรณ์
7. คุณสมบัติของสมาชิก วิธีรับสมาชิก การขาดจากสมาชิกภาพ ตลอดจนสิทธิหน้าที่ของสมาชิก
8. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประชุมใหญ่
9. การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งและการประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์
10. การแต่งตั้ง การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การกำหนดอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบของ “ผู้จัดการ” ผู้จัดตั้งสหกรณ์สามารถศึกษาข้อบังคับสหกรณ์ล่วงหน้าว่า ข้อบังคับสหกรณ์มีสาระตรงกับเจตนาในการจัดตั้งสหกรณ์หรือไม่ ก่อนที่จะประชาสัมพันธ์เผยแพร่แก่ผู้สนใจจะเป็นสมาชิก

ก่อนการจัดตั้งสหกรณ์ควรให้การศึกษาอบรมแก่ผู้ที่จะเป็นสมาชิก หรือ Pre member Education อย่างจริงจัง คุณภาพของสมาชิกที่ดี เป็นรากฐานที่สำคัญของสหกรณ์ที่จะเจริญพัฒนาต่อไป ฉะนั้น หากจะกำหนดเป็นคุณสมบัติของสมาชิกว่า ต้องผ่าน Pre member Education ก่อนจึงจะสมัครเป็นสมาชิกได้เป็นการเริ่มต้นการแก้ไขปัญหาสมาชิกไม่รู้หลักการและวิธีการสหกรณ์ ซึ่งในกรณีนี้ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน จะเป็นตัวอย่างที่ดีในการอบรมแก่ผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกเสียก่อนที่จะรับเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์

หลังจากจดทะเบียนเป็นสหกรณ์แล้วคณะผู้จัดตั้งมีอำนาจหน้าที่และสิทธิ เช่นเดียวกับคณะกรรมการดำเนินการ จนกว่าจะมีการนัดสมาชิกประชุมใหญ่สามัญ ครั้งแรกภายใน 90 วัน นับแต่วันได้รับจดทะเบียน เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการ และมอบหมายงานทั้งปวงเพื่อเริ่มดำเนินงานสหกรณ์ต่อไป

การประยุกต์จัดตั้งสหกรณ์นักเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอนดังนี้

1. ให้ความรู้เรื่องการสหกรณ์กับนักเรียน
2. ประชุมนักเรียนที่มีความต้องการจัดตั้งสหกรณ์นักเรียนแล้วคัดเลือกตัวแทนโดยใช้หลักพอประมาณ
3. ประชุมตัวแทนนักเรียนซึ่งมีครูเป็นที่ปรึกษาเพื่อกำหนดกิจกรรมที่ต้องการทำโดยใช้หลักมีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน
4. ตัวแทนนักเรียนเสนอคำขอจัดตั้งสหกรณ์นักเรียนต่อผู้บริหารโรงเรียน
5. ผู้บริหารโรงเรียนรับจัดตั้งสหกรณ์นักเรียน โดยใช้หลักความรู้คู่คุณธรรม
6. ตัวแทนนักเรียนนัดนักเรียนในโรงเรียนประชุมใหญ่เพื่อเลือกคณะกรรมการสหกรณ์นักเรียน โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินการประชุมพิจารณา
7. คณะกรรมการสหกรณ์นักเรียนดำเนินงานตามกิจการ

ประเภทสหกรณ์ 8 ประเภท

สหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตร คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตร รวมกันจัด ตั้งขึ้น และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

ความเป็นมา สหกรณ์การเกษตรแห่งแรกได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2459 ชื่อว่า สหกรณ์วัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้ ในจังหวัดพิษณุโลก เป็นสหกรณ์ การเกษตรชนิดไม่จำกัด มีขนาดเล็กในระดับหมู่บ้านตั้งขึ้นในหมู่เกษตรกรที่มี รายได้ต่ำ และมีหนี้สินมากมีสมาชิกแรกตั้ง จำนวน 16 คน ทุนดำเนินงาน จำนวน 3,080 บาท เป็นค่าธรรมเนียมแรกเข้า จำนวน 80 บาท และเป็นทุนจากการกู้แบงก์สยามกัมมาจล (ธนาคารไทยพาณิชย์ในปัจจุบัน) จำนวน 3,000 บาท

วัตถุประสงค์ สหกรณ์การเกษตรดำเนินการธุรกิจแบบอเนกประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวมโดยใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมอันดีงามตามพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ ทำให้สมาชิกมีปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น จากการกู้เงินสหกรณ์ในอัตราดอกเบี้ยต่ำมาประกอบอาชีพ ทำให้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือมีที่ดินทำกินมากกว่าเดิม ทั้งในรับความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการผลิต ตั้งแต่การใช้พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ การใช้ปุ๋ย การใช้ยางปราบศัตรูพืชการเก็บรักษาผลผลิตอย่างมีคุณภาพ ผลผลิต ที่ได้จึงเป็นไปตามความต้องการของตลาด ส่งผลให้สหกรณ์และบุคคลในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการอนามัย

สหกรณ์ประมง

สหกรณ์ประมง คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ชาวประมง เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ซึ่งชาวประมงแต่ละคนไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ตามลำพัง บุคคลเหล่านี้จึงรวมกันโดยยึดหลักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความเป็นมา สหกรณ์ประมงแห่งแรกได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2492 ชื่อว่าสหกรณ์ประมงพิษณุโลกจำกัด ในท้องที่ลำคลองกระบังโป่งนก อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เป็นสหกรณ์ประมงประเภทน้ำจืด มีสมาชิกแรกตั้ง จำนวน 54 คนดำเนินการจัดสรรที่ทำกิน การจำหน่าย การแปรรูป และขออนุญาตสัมปทานให้สมาชิกจับสัตว์น้ำได้โดยสะดวก

วัตถุประสงค์ สหกรณ์ประมงดำเนินการให้ความรู้ทางด้านวิชาการในเรื่องการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมและมีคุณภาพในการเพาะเลี้ยง การเก็บรักษาและการแปรรูปสัตว์น้ำแก่สมาชิก รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางด้านธุรกิจการประมงคือ การจัดหาเงินทุนให้สมาชิกไปลงทุนประกอบอาชีพ การจัดหาวัสดุการประมงมาจำหน่ายการจัดจำหน่ายสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ การรับฝากเงินและสงเคราะห์สมาชิกเมื่อประสบภัยพิบัติ

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ ทำให้สมาชิกมีแหล่งเงินทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำมาลงทุนประกอบอาชีพ ซื้อวัสดุอุปกรณ์และสิ่งของจำเป็นที่สหกรณ์นำมาจำหน่ายในราคาที่ เป็นธรรม เมื่อมีผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์สหกรณ์จะรวบรวมขายไปในราคาที่สูงขึ้น บริการรับฝากเงินเพื่อความสะดวก ปลอดภัยให้แก่สมาชิก และสมาชิกจะได้รับการศึกษาอบรม

เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการประมง ตามหลักวิชาการแผนใหม่ให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและปริมาณตรงกับความต้องการของตลาด รวมถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของทุกคนตามหลักการและวิธีการสหกรณ์

สหกรณ์นิคม

สหกรณ์นิคม คือ สหกรณ์การเกษตรในรูปแบบหนึ่ง ที่มีการดำเนินการจัดสรรที่ดินทำกินให้ราษฎร การจัดสร้างปัจจัยพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้ที่อยู่อาศัยควบคู่ไปกับการดำเนินการจัดหาสินเชื่อปัจจัยการผลิตและสิ่งของที่จำเป็น การแปรรูปการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ รวมทั้งกิจการให้บริการสาธารณูปโภคแก่สมาชิก

ความเป็นมา ได้เริ่มดำเนินงานเป็นแห่งแรกที่อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เมื่อปี พ.ศ. 2478 โดยดำเนินการจัดซื้อที่ดินราชพัสดุจากกระทรวงการคลัง เนื้อที่ 4,109 ไร่เศษ มาจัดสรรให้สมาชิก 69 ครอบครัวในรูปของสหกรณ์การเช่าซื้อที่ดิน ต่อมาในปี พ.ศ. 2481 ได้จัดตั้งนิคมสหกรณ์ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่ 7,913 ไร่ และได้จัดสหกรณ์การเช่าที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมสภาพแล้ว ที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อปี พ.ศ. 2518

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการจัดนิคม คือ การจัดหาที่ดินมาจัดสรรให้แก่ราษฎรประกอบอาชีพทางการเกษตร ตลอดจนจัดบริการด้านสาธารณูปโภคแก่สมาชิก

2. เพื่อการจัดสหกรณ์ คือ การรวบรวมราษฎรที่ได้รับจัดสรรที่ดินจัดตั้งขึ้นเป็นสหกรณ์ **งานจัดนิคม**

งานจัดนิคม เป็นงานที่ดินทำกินให้ราษฎรโดยวิธีการสหกรณ์ มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. การจัดหาที่ดิน

1.1 สหกรณ์นิคม โดยอาศัยพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ขอรับที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติจำแนกเป็นที่จัดสรรเพื่อการเกษตร นำมาจัดสรรให้ราษฎรเข้าครอบครองทำประโยชน์ และส่งเสริมให้จัดตั้งขึ้นเป็นสหกรณ์ ซึ่งเมื่อสมาชิกได้ปฏิบัติครบถ้วนตามข้อบังคับของสหกรณ์แล้ว ก็จะได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ได้รับจัดสรรนั้นในที่สุด

1.2 สหกรณ์การเช่าซื้อที่ดิน โดยอาศัยประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการจัดหาที่ดินให้ราษฎร กรมส่งเสริมสหกรณ์จึงจัดซื้อที่ดินขององค์การ หรือเอกชนนำมาปรับปรุงจัดสรรให้รวบรวมกันจัดตั้งขึ้นเป็นสหกรณ์ซึ่งเมื่อสมาชิกได้ส่งชำระเงินค่าเช่าซื้อที่ดินและปฏิบัติการอื่นครบถ้วนตามข้อบังคับของสหกรณ์แล้ว ก็จะได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ได้รับจัดสรรนั้นในที่สุด

1.3 สหกรณ์การเช่าที่ดิน กรมส่งเสริมสหกรณ์จะนำที่ดินป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรมแล้ว มาจัดสรรให้ราษฎร และจัดตั้งขึ้นเป็นสหกรณ์ สมาชิกจะมีสิทธิ์เข้าครอบครองทำกินในที่ดินที่ได้รับจัดสรรนั้นโดยเสียค่าเช่าในอัตราต่ำ และที่ดินจะตกทอดทางมรดกไปยังลูกหลานได้ตลอดไป แต่ห้ามมิให้อนุกรรมสิทธิ์สหกรณ์นิคมทั้ง 3 รูปนี้ คงมีเพียง 2 รูปแรกที่สมาชิกจะได้ที่ดิน เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ส่วนในรูปของสหกรณ์การเช่าที่ดินนั้นสมาชิกจะได้เพียงสิทธิการให้ที่ดินโดยการเช่า และสิทธิที่ตกทอดทางมรดกตลอดไปเท่านั้น

2. การวางผังและปรับปรุงที่ดิน เมื่อได้รับที่ดินแปลงใดมาจัดสหกรณ์แล้วทางราชการจะสำรวจรายละเอียดสภาพภูมิประเทศ ชนิดและลักษณะดิน ปริมาณน้ำฝน จากนั้นจะวางแผนผังการใช้ที่ดิน ว่าควรดำเนินการสร้างบริการสาธารณูปโภคอย่างไรบ้าง เช่น ถนน การชลประทาน โรงเรียน สถานือนามัย ฯลฯ

3. การรับสมัคร และคัดเลือกบุคคลเพื่อรับการจัดสรรที่ดิน

4. การอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดิน

5. การกำหนดเงื่อนไขการใช้ที่ดิน และการได้กรรมสิทธิ์ที่ดิน

งานจัดสหกรณ์

เมื่อจัดราษฎรเข้าครอบครองทำประโยชน์ในที่ดิน ที่จัดหามาเรียบร้อยแล้ว ขั้นต่อไป คือ การรวบรวมราษฎรที่ได้รับจัดสรรที่ดินนั้นจัดตั้งเป็นสหกรณ์ขึ้น และขอจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 เพื่อให้เกษตรกรมีสถาบันของตนเอง ที่จะเป็นสื่อกลางในการอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ส่วนการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์จะมีลักษณะเช่นเดียวกับสหกรณ์การเกษตร

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

ให้สมาชิกสหกรณ์มีสหกรณ์เป็นสถาบันที่เป็นสื่อกลางในการขอรับบริการต่างๆ จากรัฐบาล และเป็นสถาบันที่อำนวยความสะดวกในด้านการจัดหาสินเชื่อ การรวมกันซื้อ รวมกันขาย การส่งเสริมการเกษตรและการฝึกอบรม ซึ่งเป็นการเสริมสร้างให้เกิดระบบที่ดีในการจัดหาการผลิต และการตลาดโดยสมาชิก เพื่อสมาชิก ในการประกอบอาชีพอย่างมั่นคงจนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

สหกรณ์ร้านค้า

สหกรณ์ร้านค้า คือ สหกรณ์ที่มีผู้บริโภคร่วมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อจัดหาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคมาจำหน่ายแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป โดยจดทะเบียนตามกฎหมายสหกรณ์ในประเภท สหกรณ์ร้านค้า มีสภาพเป็นนิติบุคคลซึ่งสมาชิกผู้ถือหุ้นทุกคนเป็นเจ้าของ สมาชิกลงทุนร่วมกันในสหกรณ์ด้วยความสมัครใจเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคและเพื่อผดุงฐานะทางเศรษฐกิจของตนและหมู่คณะ

ความเป็นมา สหกรณ์ร้านค้า จัดตั้งขึ้นโดยชาวนชนบท อำเภอสมนา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ในปีพ.ศ. 2480 และได้เลิกล้มไป ต่อมารัฐบาลได้ช่วยเหลือ มีนโยบายที่จะช่วยเหลือด้านการครองชีพให้กับประชาชน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าขึ้น ทั้งในส่วนกลางและส่วน ภูมิภาคทุกจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งสหกรณ์ร้านค้าที่จัดตั้งขึ้นในเมืองที่ประชาชนหนาแน่นจะประสบความสำเร็จมากกว่าสหกรณ์ร้านค้าที่ตั้งในชนบท

วัตถุประสงค์

สหกรณ์ร้านค้าจะจัดหาสิ่งของและบริการที่สมาชิกมีความต้องการมาจำหน่าย ช่วยจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์ของสมาชิก ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางด้านสหกรณ์ และด้านการค้าให้แก่สมาชิกสหกรณ์ ปลุกจิตสำนึกให้ สมาชิก รู้จักประหยัด ช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือและ ประสานงานกับสหกรณ์และหน่วยงานอื่นทั้งภายในและนอกประเทศ ในอันที่จะเกื้อกูลกันและกัน

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

ทำให้สมาชิกมีสถานที่ซื้อขายสินค้าจำเป็นตามราคาตลาดในชุมชน ซึ่งเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ เที่ยงตรงในการชั่ง ตวง วัด ตามความต้องการของ สมาชิก เมื่อสิ้นปีสหกรณ์มีกำไรสุทธิประจำปี สมาชิกจะได้รับเงินปันผลตาม หุ้น และเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนที่ได้ทำธุรกิจกับสหกรณ์ การซื้อขายด้วยเงิน สดสินค้าจะมีราคาที่ถูกลงกว่าเงินผ่อน ทำให้สมาชิกมีความรอบคอบในการ จัดหาสินค้าราคาถูกลงมาจำหน่ายเพื่อประโยชน์ของสมาชิก

สหกรณ์ออมทรัพย์

สหกรณ์ออมทรัพย์ คือ สถาบันการเงินแบบหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคลซึ่งมีอาชีพอย่างเดียวกันหรือที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์ และให้กู้ยืมเมื่อเกิดความจำเป็นหรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์องเคยและได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ สามารถกู้ยืมเงินได้เมื่อเกิดความจำเป็นตาม หลักการช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความเป็นมา

สหกรณ์ออมทรัพย์แห่งแรกในประเทศไทย จัดตั้งขึ้นในหมู่ข้าราชการสหกรณ์และพนักงานธนาคารเพื่อการสหกรณ์ จดทะเบียนเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2492 คือ สหกรณ์ข้าราชการสหกรณ์ จำกัดสินใช้ และได้แพร่ หลายไปในหน่วยงานของรัฐและเอกชนทั่วประเทศ

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ โดยการรับฝากเงินและให้ผลตอบแทน ในรูป ของดอกเบี้ยอัตราเดียวกับธนาคารพาณิชย์ และโดยการถือหุ้นหัก ณ ที่จ่าย เป็นรายเดือน แต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของหุ้นทั้งหมด เมื่อสิ้นปีทางบัญชีต้องจ่ายเงินปันผลค่าหุ้นให้แก่สมาชิกในอัตราที่กฎหมายกำหนด รวมทั้ง ให้บริการด้านเงินกู้แก่สมาชิกตามความจำเป็น

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

เป็นแหล่งเงินฝากและเงินกู้ของสมาชิก ทำให้สมาชิกรู้จักเก็บออมเงิน และไม่ ต้องไปกู้เงินนอกระบบ ทำให้สถาบันครอบครัวมีความมั่นคงขึ้น

สหกรณ์บริการ

สหกรณ์บริการ คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ โดยมีประชาชนไม่น้อยกว่า 10 คน ที่มีอาชีพอย่างเดียวกัน ได้รับ ความเดือดร้อนในเรื่องเดียวกันรวมตัวกันโดย ยึดหลักการประหยัด การช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ ปัญหาต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงในอาชีพต่อไป

ความเป็นมา

สหกรณ์บริการแห่งแรกจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2484 เป็นการรวมตัว กันในกลุ่มผู้มีอาชีพทำร่ม ชื่อ สหกรณ์ผู้ทำร่ม บ่อสร้าง จำกัดสินใช้ อยู่ที่ตำบลตันเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2496 ได้มีการจัดตั้งสหกรณ์บริการไฟฟ้าหนองแขม จำกัด อำเภอ หนองแขม กรุงเทพมหานคร เป็นสหกรณ์ที่ให้บริการด้านสาธารณูปโภค และในปี พ.ศ. 2497 จัดตั้งสหกรณ์มีดอรัญญิก จำกัด ที่ตำบลทุ่งช้าง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และมีสหกรณ์

บริการ อีกหลายแบบตามมา เช่น สหกรณ์เคหสถาน สหกรณ์แท็กซี่ สหกรณ์ หัตถกรรมผลิตภัณฑ์ไม้ สหกรณ์บริการ น้ำประปา สหกรณ์ผู้จัดหางาน แห่งประเทศไทย ฯลฯ

วัตถุประสงค์

เพื่อดำเนินธุรกิจด้านการบริการตามรูปแบบของสหกรณ์ ส่งเสริมสวัสดิการ แก่สมาชิกและครอบครัว ส่งเสริม การช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกัน และกันในหมู่สมาชิก ร่วมมือกับสหกรณ์อื่นและหน่วยงานอื่นเพื่อความ ก้าวหน้าของกิจการสหกรณ์

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

สมาชิกมีสหกรณ์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาฝีมือการผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการ ของตลาด มีแหล่งรวม ซื้อรวม ขายผลิตภัณฑ์และอุปกรณ์ในการผลิตผลิตภัณฑ์ ช่วยให้สมาชิกสหกรณ์ ประกอบอาชีพ ได้ถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อสิ้นปีทางบัญชีถ้าสหกรณ์มี กำไรสุทธิประจำปี สมาชิกสหกรณ์จะได้รับเงินปันผลตามหุ้น และเงิน เฉลี่ยคืนตามส่วนที่ทำธุรกิจกับสหกรณ์

สหกรณ์เครดิตยูเนียน

สหกรณ์ที่จัดตั้งในชุมชนเพื่อส่งเสริมการออมมีลักษณะสำคัญคือ สมาชิกมีอาชีพหลากหลายแต่อาศัยอยู่ใน ชุมชนเดียวกัน กิจการที่เป็นธุรกิจคือ การส่งเสริมการออมและการให้เงินกู้ โดยในอนาคตจะมีการขยายธุรกิจอื่น ๆ ตาม ความต้องการของสมาชิก เป็นสหกรณ์ที่เน้นเรื่องความมีสัจจะ ความเชื่อใจกัน ความซื่อสัตย์

ความเป็นมา

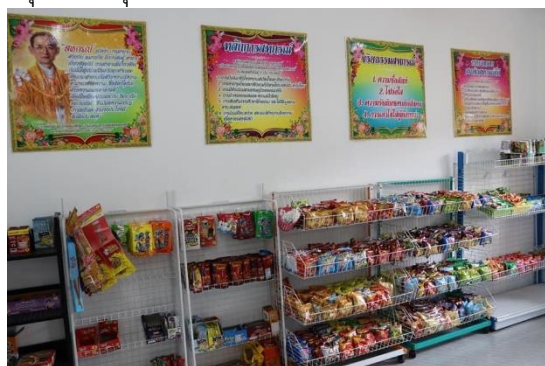
เดิมสหกรณ์เครดิตยูเนียน จัดอยู่ในประเภทสหกรณ์ออมทรัพย์ ต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศ ให้เป็นประเภทสหกรณ์เครดิตยูเนียน โดยสหกรณ์แรก คือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนแม่มูล จำกัด จดทะเบียนเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2522

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมการออม การจัดหาทุนบริการสินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพ และดำเนินชีวิต รวมถึงการจัดหา บัณฑิตการผลิต การรวมซื้อ รวมขาย สินค้าและบริการ

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

เป็นแหล่งฝากเงิน เป็นแหล่งเงินกู้ เป็นแหล่งสร้างความร่วมมือในชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน สร้าง งานให้กับบุคคลในชุมชน

8. สหกรณ์อื่นตามที่กำหนดในกระทรวง

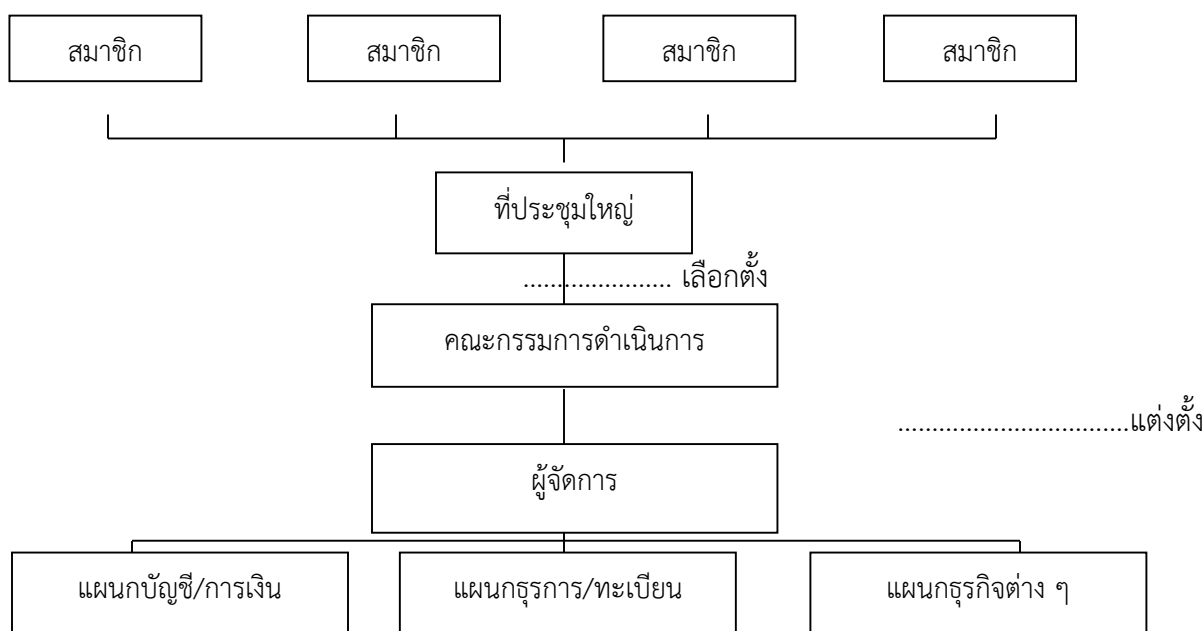
สหกรณ์ที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2562) เพื่อส่งเสริมการออมมีลักษณะสำคัญคือ สมาชิกในกระทรวง กิจกรรมที่เป็นธุรกิจคือ การส่งเสริมการออมและการให้เงินกู้ โดยในอนาคตจะมีการขยายธุรกิจอื่น ๆ ตามความต้องการของสมาชิก เป็นสหกรณ์ที่เน้นเรื่องความมีสัจจะ ความเชื่อใจกัน ความซื่อสัตย์

โครงสร้างสหกรณ์

การบริหารงานของสหกรณ์ที่ 7 ประเภท จะยึดหลักเดียวกัน คือ บริหารงานโดยสมาชิก สมาชิกทุกๆ คน จะเลือกตัวแทนซึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการดำเนินการ” จากที่ประชุมใหญ่คณะกรรมการดำเนินการมีหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารงานให้สหกรณ์โดยจัดจ้าง “ผู้จัดการ” ให้ปฏิบัติงานในสหกรณ์ ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการดำเนินการ

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างการดำเนินงานของสหกรณ์

สมาชิก

หมายถึง ผู้ลงชื่อขอจดทะเบียนสหกรณ์และผู้ที่มีชื่ออยู่ในบัญชีของผู้ที่จะเป็นสมาชิกสหกรณ์ ก่อนจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ รวมทั้งผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกภายหลังที่สหกรณ์ได้จดทะเบียนแล้ว โดยถือว่าได้เป็นสมาชิกเมื่อได้ชำระค่าหุ้นตามจำนวนที่จะถือครบถ้วนแล้ว

คุณสมบัติของสมาชิก คือ

1. ตั้งบ้านเรือนและประกอบอาชีพในท้องที่ดำเนินงานของสหกรณ์
2. เป็นบุคคลธรรมดาและบรรลุนิติภาวะ
3. เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ขยันขันแข็ง ในการประกอบอาชีพและรู้จักประหยัด
4. ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือมีหนี้สินล้นพ้นตัว
6. ไม่เคยถูกให้ออกจากสหกรณ์ใด ๆ โดยมีความผิด

สิทธิหน้าที่สมาชิกสหกรณ์

1. เป็นเจ้าของสหกรณ์ โดย
 - ถือหุ้นกับสหกรณ์
 - มีทรัพย์สินอยู่ในสหกรณ์
 - มีหนี้สินอยู่ในสหกรณ์
 - มีส่วนรับผิดชอบต่อสหกรณ์
 - มีส่วนได้เสียในสหกรณ์
2. มีสิทธิ มีสิทธิในการใช้บริการของสหกรณ์
 - มีสิทธิในการควบคุมสหกรณ์
 - มีสิทธิในการตรวจสอบสหกรณ์
 - มีสิทธิในการเข้าประชุมใหญ่
 - มีสิทธิในการสมัครเป็นกรรมการสหกรณ์
 - มีสิทธิเลือกตั้งกรรมการสหกรณ์
3. มีหน้าที่ มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ
 - มติคณะกรรมการ และคำสั่งของสหกรณ์
 - มีหน้าที่เข้าร่วมประชุม
 - มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสหกรณ์
 - มีหน้าที่สอดส่องดูแลกิจการของสหกรณ์

ที่ประชุมใหญ่ของสมาชิก

สหกรณ์จะมีการประชุมสมาชิกทั้งหมดหรือผู้แทนสมาชิกอย่างน้อยปีละครั้ง เรียกว่า การประชุมใหญ่ เพื่อพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. รับทราบเรื่องการรับสมาชิกเข้าใหม่และลาออกจากสหกรณ์
2. กำหนดวงเงินกู้ยืม
3. กำหนดค่าพหุและเบี้ยเลี้ยงของคณะกรรมการดำเนินการ
4. เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการหรือถอดถอนกรรมการดำเนินการทั้งคณะหรือรายตัว
5. เลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการ
6. พิจารณาอนุมัติงบดุลและรายงานประจำปี
7. พิจารณาจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
8. พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ
9. พิจารณากำหนดนโยบายการดำเนินงานของสหกรณ์
10. พิจารณารายงานของผู้ตรวจสอบกิจการ
11. พิจารณาข้ออุทธรณ์ของสมาชิกเกี่ยวกับมติของคณะกรรมการดำเนินการ

12. พิจารณาและปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ รองนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้ตรวจการสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์

13. พิจารณาลงมติให้สหกรณ์สมัครเข้าเป็นสมาชิกของชุมนุมสหกรณ์หรือให้เข้าร่วมกับสหกรณ์อื่นในการจัดตั้งชุมนุมสหกรณ์

14. พิจารณาให้ความร่วมมือและประสานงานกับสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ในการส่งเสริมและเผยแพร่กิจการสหกรณ์ตลอดจนการรับคำแนะนำช่วยเหลือทางวิชาการสหกรณ์และการศึกษาฝึกอบรมวิชาการเกี่ยวกับกิจการสหกรณ์

15. พิจารณาควบสหกรณ์และแยกสหกรณ์

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์

หมายถึง สมาชิกสหกรณ์ที่ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ ให้เป็นกรรมการดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอื่นอีกไม่เกิน 14 คน คณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินกิจการ และเป็นตัวแทนสหกรณ์ในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก

อำนาจหน้าที่คณะกรรมการดำเนินการ

1. กำหนดระเบียบถือใช้ในสหกรณ์
2. กำหนดนโยบายและควบคุมกิจการธุรกิจให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
3. ปฏิบัติตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ รองนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้ตรวจการสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี หรือเจ้าหน้าที่ซึ่งนายทะเบียนมอบหมาย
4. พิจารณาการรับสมาชิกและสมาชิกออก
5. แต่งตั้ง หรือจ้าง ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่
6. มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้บุคคลที่เหมาะสม
7. แต่งตั้งบุคคลภายนอกเป็นที่ปรึกษาสหกรณ์
8. อนุมัติรายการการเงินที่สำคัญ
9. พิจารณารายงานกิจการประจำเดือน หรือรายงานอื่น
10. ดำเนินการประชุมใหญ่
11. เสนอแนะการจัดสรรกำไรสุทธิ เสนอแผนงานงบประมาณต่อที่ประชุมใหญ่
12. ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน
13. เป็นตัวแทนสหกรณ์ในการทำนิติกรรม

ความรับผิดชอบ

- รับผิดชอบทั้งคณะ กรณีสหกรณ์ดำเนินการยิด้วัตถุประสงค์ หรือกรณีละเว้นการปฏิบัติหน้าที่
- รับผิดชอบรายงานกรณีลงมติที่ไม่ชอบ

ผู้ตรวจสอบกิจการ

เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมใหญ่ โดยเป็นผู้มีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ ในด้านกิจการ ธุรกิจ บัญชี การเงิน การสหกรณ์

บทบาทหน้าที่

- ตรวจสอบเอกสารทุกธุรกิจ ทุกกิจการของสหกรณ์
- ตรวจสอบหลักฐานต่างๆ ในสหกรณ์
- ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนงาน การใช้จ่ายงบประมาณ
- ติดตามผลการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการ
- ตรวจสอบหลักประกัน การจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์
- เข้าประชุมใหญ่เสนอผลการตรวจสอบกิจการ

ฝ่ายจัดการ

เป็นบุคคลที่คณะกรรมการดำเนินการจัดจ้างให้ปฏิบัติงานตามที่มอบหมาย โดยได้รับค่าตอบแทนจากสหกรณ์มีบทบาทหน้าที่คือ

- ดำเนินงานกิจการ ธุรกิจของสหกรณ์
- จัดทำหลักฐาน เอกสารที่เกี่ยวข้อง
- ทำแผนปฏิบัติงานตามนโยบายของสหกรณ์
- รายงานผลการดำเนินกิจการ
- รับผิดชอบการเงิน การบัญชี พัสดุ ครุภัณฑ์
- ปฏิบัติงานอื่น ๆ

ฐานที่ 4 เรื่อง กิจกรรมสหกรณ์นักเรียนโรงเรียนบ้านบึงทับแรด

กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน

การจัดกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน เป็นการจัดให้นักเรียนมาร่วมกันดำเนินงานในกิจการสหกรณ์ โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามแนวทางของสหกรณ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่ควรจัดสำหรับสหกรณ์นักเรียนมีดังนี้

1. กิจกรรมร้านค้า

เป็นกิจกรรมเพื่อจัดหาสินค้าเครื่องอุปโภค บริโภคที่จำเป็น และเป็นความต้องการของสมาชิกตลอดจนรวบรวมผลิตภัณฑ์ของสมาชิกมาจำหน่าย

ขั้นตอนของกิจกรรมร้านค้า คือ สมาชิกมีความต้องการ สหกรณ์สำรวจ สหกรณ์จัดหาสินค้ามาจำหน่าย ดำเนินการจำหน่ายสินค้าให้สมาชิก สมาชิกใช้ประโยชน์จากสินค้า จ่ายเงินเฉลี่ยคืนให้สมาชิก

ประโยชน์ของกิจกรรมร้านค้า

- ซื้อสินค้ามีคุณภาพในราคาถูกเพราะเป็นการรวมกันซื้อ
- ฝึกทักษะในการซื้อสินค้า ขายสินค้า การเลือกสินค้า และการบันทึกบัญชีอย่างง่าย
- ฝึกให้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบและแบบแผน
- ฝึกให้มีความรับผิดชอบ และฝึกการตัดสินใจ

2. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตร/อาชีพ

เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนทำการเกษตรหรืองานฝีมืออื่นร่วมกันในโรงเรียนหรือที่บ้านเพื่อเสริมความเข้าใจเรื่องสหกรณ์ และเป็นการฝึกทักษะในสิ่งที่เรียนมา เช่น การเลี้ยงไก่ร่วมกัน การทำแปลงผักสวนครัว การทำขนม ฯลฯ

ขั้นตอนของกิจกรรมส่งเสริมการเกษตร/อาชีพ คือ สมาชิกมีความต้องการผลิต สหกรณ์ส่งเสริมการผลิตสมาชิกทำการผลิต จำหน่าย / แปรรูปผลผลิต

ประโยชน์ของกิจกรรมส่งเสริมการเกษตร/อาชีพ

- ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำการเกษตร และฝึกนิสัยขยันหมั่นเพียร
- ฝึกให้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันแบบสหกรณ์
- ฝึกให้มีการวางแผนการผลิต และการบันทึกการปฏิบัติกิจกรรม
- ฝึกให้มีความรับผิดชอบ

3. กิจกรรมออมทรัพย์

เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนเก็บออมทรัพย์ในระหว่างเป็นนักเรียน เพื่อเสริมความเข้าใจเพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนมีนิสัยการออม รู้จักประหยัด

ขั้นตอนของกิจกรรมออมทรัพย์ คือ สมาชิกมีความต้องการออมเงิน สหกรณ์รับฝากเงิน คิดดอกเบี้ยเงินฝากให้สมาชิก สมาชิกถอนไปใช้เมื่อจำเป็น

ประโยชน์ของกิจกรรมออมทรัพย์

- ฝึกนิสัยให้ประหยัด อดออมและไม่ฟุ่มเฟือย
- ฝึกให้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันอย่างมีแบบแผน
- ฝึกให้มีระเบียบวินัย มีสัจจะกับตนเอง

4. กิจกรรมการศึกษาและสวัสดิการ

เป็นกิจกรรมที่นักเรียนร่วมกันจัดขึ้น เพื่อให้บริการในสิ่งที่เป็ความรู้หรือสิ่งที่จะใช้ประโยชน์ร่วมกันแก่นักเรียนเป็นส่วนรวมหรือเป็นการสร้างนิสัยการค้นคว้า การให้บริการ เอื้อเฟื้อและแบ่งปันกัน ตลอดจนรับผิดชอบร่วมกัน

กิจกรรมที่จะดำเนินงานได้ เช่น การจัดบริการหนังสืออ่านเล่น ของเล่นโดยการรวบรวมจากนักเรียนหรือรับบริจาคจากการจัดมุมความรู้ด้านต่างๆ หรือตามวาระสำคัญต่างๆ การจัดฝึกอบรมการประดิษฐ์พื้นบ้าน โดยมีผู้ปกครองหรือนักเรียนเองเป็นผู้สอนการจัดมุมความรู้ด้านต่าง ๆ

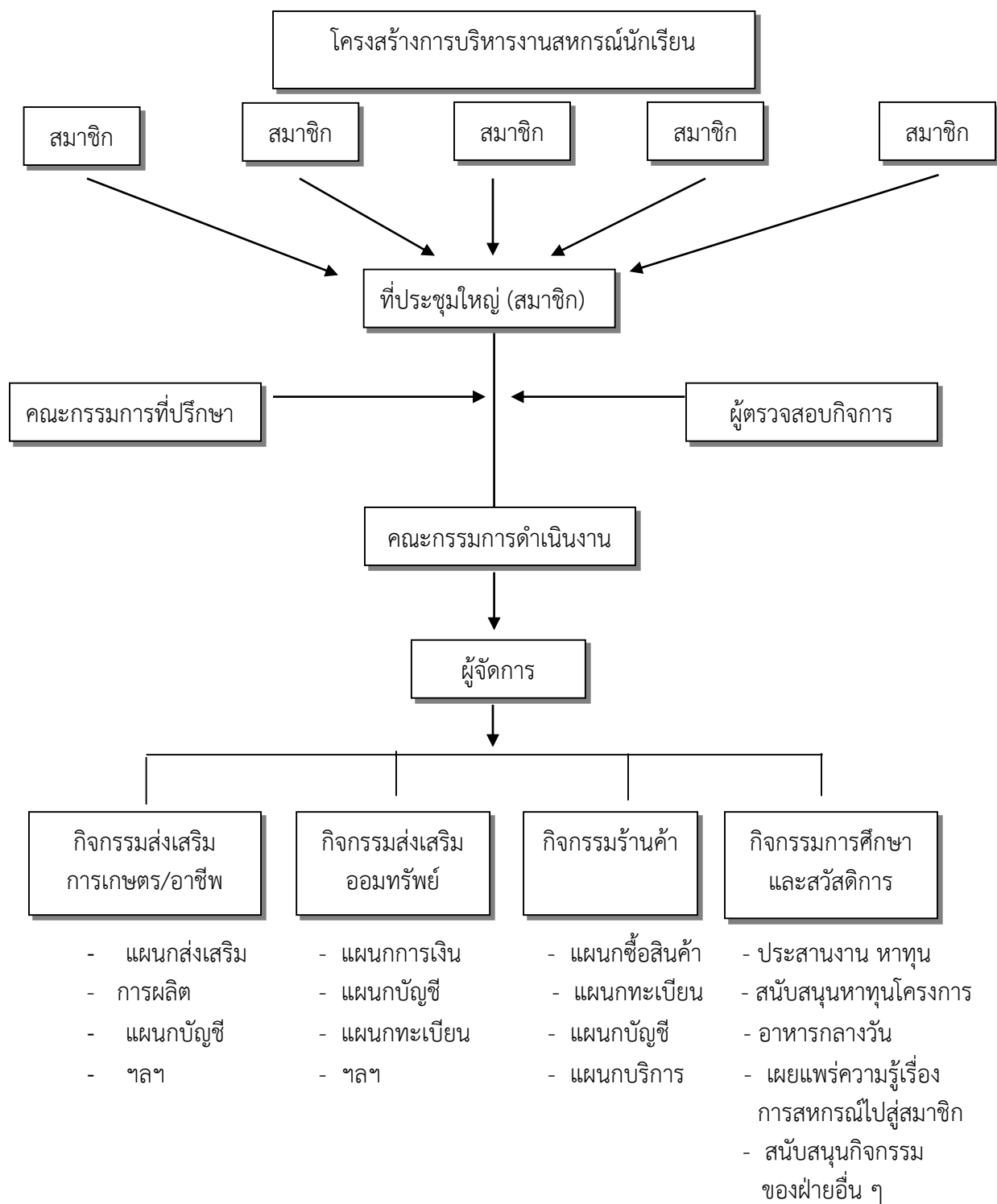
ประโยชน์ของกิจกรรมการศึกษาและสวัสดิการ

- ฝึกให้มีนิสัยเอื้อเฟื้อแบ่งปันกัน เสียสละเวลาและทำตัวให้เป็นผู้บริการ
- ฝึกให้มีส่วนร่วมในการทำงาน
- ฝึกให้มีการวางแผนในการทำงาน
- ฝึกระเบียบวินัยในการควบคุมกันเอง

นักเรียนที่สมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์นักเรียน สามารถเลือกเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใดหรือหลาย ๆ กิจกรรมได้ตามความสนใจ และความถนัดของตน

แผนภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานสหกรณ์นักเรียน

การบัญชีสหกรณ์นักเรียน

การบัญชีสหกรณ์นักเรียน คือ การจดบันทึกรายการทางการเงินจากเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่สหกรณ์นักเรียนได้ดำเนินการ โดยจัดหมวดหมู่ แยกประเภทรายการและสรุปผลออกมาในรูปรายงานทางการเงิน เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์นักเรียน

วัตถุประสงค์ของการจัดทำบัญชี

- เพื่อจดบันทึกรายการค้าต่างๆ ตามลำดับการเกิดของรายการอย่างเป็นระเบียบ
- เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานว่ากำไร หรือขาดทุนในรอบระยะเวลาที่กำหนด
- เพื่อให้เห็นถึงฐานะทางการเงิน ณ วันใดวันหนึ่งว่ามี สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น
- เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตและกันการสูญหายของสินทรัพย์
- เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลทางการเงินในการตัดสินใจด้านต่างๆ
 - ผู้บริหาร : วางแผน ควบคุม วัตถุประสงค์ดำเนินงาน และตัดสินใจด้านต่างๆ
 - บุคคลภายนอก : ตัดสินใจในการลงทุน การพิจารณาการให้สินเชื่อ

ความสำคัญของการบัญชี สามารถสรุปได้ดังนี้

- การวางแผนและการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจสำหรับผู้ใช้ทั้งภายในและภายนอกกิจการ
- บทบาทในการบริหารจัดการ เพื่อความได้เปรียบในการแข่งขัน
- ข้อมูลที่ถูกต้อง **ถูกต้อง เชื่อถือได้และทันเวลา** ซึ่งสะท้อนให้เห็นความโปร่งใสของการดำเนินธุรกิจ

เอกสารประกอบการลงบัญชี หมายถึง เอกสารที่ใช้เป็นหลักฐานบันทึกข้อเท็จจริงตามลักษณะของรายการรับเงินหรือจ่ายเงินที่เกิดขึ้น เพื่อแสดงว่าได้เกิดรายการรับเงินหรือจ่ายเงินขึ้นจริงตามที่ปรากฏในเอกสารนั้น

เอกสารประกอบการลงบัญชีของสหกรณ์นักเรียนมีดังนี้

- 1.ใบเสร็จรับเงินจากบริษัท ห้างร้านที่สหกรณ์ไปซื้อสินค้า
- 2.ใบเสร็จรับเงินของสหกรณ์ ใช้บันทึกรายการรับเงินของสหกรณ์ ทั้งจากสมาชิกและไม่ใช่มหาชิก
- 3.ใบเบิกเงิน ใช้บันทึกการจ่ายเงินของสหกรณ์ในกรณีที่สหกรณ์ไม่สามารถเรียกใบเสร็จรับเงินจากผู้รับเงินได้
- 4.ใบนำส่งฝากออมทรัพย์ใช้บันทึกเป็นหลักฐานการนำส่งเงินฝากออมทรัพย์ของนักเรียน
- 5.ใบถอนเงินฝากออมทรัพย์ ใช้บันทึกเป็นหลักฐานเมื่อสมาชิกถอนเงินฝากออมทรัพย์จากสหกรณ์
- 6.ใช้ขายสินค้าประจำวัน ใช้บันทึกการขายสินค้า จำนวนสินค้า จำนวนเงิน และหมายเลขสมาชิกผู้ซื้อสินค้าในแต่ละวัน และสรุปยอดขายในแต่ละวัน

ซื้อสินค้าในแต่ละวัน และสรุปยอดขายในแต่ละวัน

การลงบัญชีในสมุดบัญชี เป็นการนำเอาหลักฐานจากเอกสารประกอบการลงบัญชีมาบันทึกลงในสมุดบัญชีเป็นประจำวันที่มีรายการเกิดขึ้นได้แก่

1. การลงบัญชีในสมุดเงินสดประจำวัน เป็นหน้าที่ของพนักงานบัญชี ในการบันทึกการรับเงินทุกรายการของแต่ละวันลงในด้านรายการรับโดยใช้ ใบเสร็จรับเงิน ใบขายสินค้าประจำวัน ใบนำส่งเงินฝากออมทรัพย์เป็นหลักฐานการลงบัญชีและบันทึกการจ่ายเงินทุกรายการของแต่ละวันลงใน ด้านรายการจ่ายเงิน โดยใช้

เบิกเงินในถอนเงินฝากออมทรัพย์ และใบเสร็จรับเงินของร้านค้า (กรณีซื้อสินค้าและร้านค้ามีใบเสร็จให้) เป็นหลักฐานการลงบัญชีตลอดจนสรุปเงินสดคงเหลือประจำวัน

2. การลงบัญชีในสมุดซื้อสินค้า เป็นหน้าที่ของพนักงาน ในการบันทึกรายการซื้อสินค้าเป็นเงินสด โดยใช้ใบเสร็จรับเงินของร้านค้าเป็นหลักฐานการลงบัญชี ในกรณีซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อใช้ใบส่งของของร้านค้าเป็นหลักฐานในการลงบัญชี ทั้งนี้ให้ผู้จัดการเป็นผู้กำหนดราคาขายสินค้าแต่ละรายการ

ทะเบียนต่างๆ ของสหกรณ์นักเรียน ใช้สำหรับบันทึกรายละเอียดของแต่ละรายการที่เกิดขึ้น โดยใช้เอกสารประกอบการลงบัญชีเป็นหลักฐานในการบันทึก ดังนี้

1. ทะเบียนสมาชิกและการถือหุ้น จัดทำขึ้นเพื่อบันทึกจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสหกรณ์ จำนวนหุ้นที่ชำระทั้งหมด บันทึกรายการเพิ่มหุ้น ถอนหุ้น หรือ โอนหุ้น ของสมาชิกแต่ละราย

2. ทะเบียนคุมสินค้า ใช้บันทึกรายการเกี่ยวกับสินค้าที่เข้ามาจำหน่ายแต่ละอย่าง ทั้งนี้เพื่อควบคุมรายการรับสินค้าเข้าร้าน การตัดจ่ายสินค้าเมื่อขาย และคุมยอดคงเหลือของสินค้าให้ถูกต้องเป็นการป้องกันการขาดหายของสินค้าแต่ละรายการ

3. ทะเบียนบันทึกยอดซื้อของสมาชิก ใช้บันทึกยอดซื้อสินค้าของสมาชิกสหกรณ์นักเรียนเป็นรายวันของแต่ละบุคคล ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการรวมยอดซื้อสินค้าของสมาชิกตอนสิ้นปี

4. ทะเบียนเจ้าหนี้เงินฝากออมทรัพย์ ใช้บันทึกรายการเงินฝาก ถอนเงินและยอดคงเหลือเงินฝาก

5. ทะเบียนคุมรายรับรายจ่ายของฝ่ายส่งเสริมการเกษตรหรือฝ่ายการศึกษาและสวัสดิการใช้บันทึก

บันทึกรายการในทะเบียนต่างๆ เป็นการบันทึกรายละเอียดของแต่ละรายการที่เกิดขึ้นโดยใช้เอกสารประกอบการลงบัญชีเป็นหลักฐานการบันทึก สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 หลักฐานประกอบการบันทึกทะเบียน

ทะเบียน	ผู้บันทึก	หลักฐานประกอบการบันทึก
1. ทะเบียนสมาชิกและการถือหุ้น	ผู้จัดการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย	ใบเสร็จรับเงินค่าหุ้น หรือใบถอนเงินค่าหุ้น
2. ทะเบียนคุมสินค้า	พนักงานขาย	ใช้สมุดซื้อสินค้า บันทึกยอด รับสินค้า ราคาทุน และราคาขาย ใช้ใบสินค้าประจำวันบันทึกยอดขาย สินค้า
3. ทะเบียนบันทึกยอดซื้อของ สมาชิก	พนักงานขาย	ใบขายสินค้าประจำวัน
4. ทะเบียนเจ้าหน้าที่เงินฝากออม ทรัพย์	พนักงานออมทรัพย์	ใบนำส่งเงินฝากออมทรัพย์ หรือใบ ถอนเงินออมทรัพย์
5. ทะเบียนคุมรายรับรายจ่าย	พนักงานเกษตรหรือ พนักงานการศึกษา และสวัสดิการ	ใบเสร็จรับเงินของฝ่ายหรือใบเบิก เงิน ของฝ่าย(แยกทำเป็นฝ่ายๆ)

นอกจากการลงบัญชี และการบันทึกเอกสารทางการเงินเป็นประจำทุกวันแล้ว ต้องมีการสรุปการบัญชีเป็นประจำทุกเดือนเรียกว่า งบเดือน เช่น งบรายวัน รายจ่ายประจำเดือนและงบทดลองประจำเดือน เป็นต้น และการสิ้นสุดของการจัดทำบัญชีนั้น โดยทั่วไปกำหนดรอบบัญชีไว้ 1 ปี ดังนั้น การบัญชีสหกรณ์นักเรียนจึงกำหนดรอบปีบัญชีไว้ 1 ปี โดยเริ่มตั้งแต่วันเปิดเรียนภาคต้นและไปปิดบัญชีในวันปิดภาคเรียนสุดท้าย

รายการรับเงินและรายการจ่ายเงินของสหกรณ์นักเรียน

1. การรับสมาชิก และการดำเนินงานทั่วไปของสหกรณ์

รายการรับเงิน	-รับเงินค่าธรรมเนียมแรกเข้า
-รับเงินค่าหุ้น
-รับเงินบริจาค
รายการจ่ายเงิน	-จ่ายคืนค่าหุ้น
-จ่ายค่าเครื่องเขียน
-จ่ายค่าวัสดุ

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการบันทึกบัญชีรายรับ - รายจ่าย

วัน-เดือน-ปี	รายการ	รายรับ (เดบิต)	รายจ่าย (เครดิต)	หมายเหตุ
1 มค. 61	รับสมาชิกใหม่ 10 คน ค่าธรรมเนียมแรกเข้า คนละ 10 บาท	100		รายได้
5 มค. 61	รับเงินค่าหุ้นจาก ด.ช. หิมะ ใจร้อน หุ้นละ 10 บาท จำนวน 20 หุ้น	200		ทุน
7 มค. 61	สหกรณ์ได้รับเงินบริจาคจากบริษัทแห่งหนึ่ง เป็นเงิน 5,000 บาท	5,000		รายได้
10 มค. 61	จ่ายเงินค่าหุ้นให้กับ ด.ญ. กุ๊กไก่ ใจดี เป็นเงิน 2,000 บาท		2,000	ทุน
12 มค. 61	จ่ายเงินค่าสมุดและปากกาเป็นเงิน 100 บาท		100	ค่าใช้จ่าย
13 มค. 61	จ่ายเงินค่าโต๊ะสำนักงาน เป็นเงิน 500 บาท		500	ค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 3 ตัวอย่างทะเบียนสมาชิก

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	เลขที่ สมาชิก	ชั้นเรียน	วันที่เข้า	วันที่ออก
1	เด็กหญิงกุ๊กไก่ ใจดี	0001	ป.2	14 กค. 60	
2	เด็กชายชนม หวานมาก	0002	ป.1	5 สค. 60	
3	เด็กชายหิมะ ใจร้อน	0003	ป.3	20 กย.60	
4	เด็กหญิงบอบบาง อรชร	0004	ป.1	13 ตค. 60	
5	เด็กชายตุ๊ต๊ะ อ้วนท้วน	0005	ป.2	16 ธค.60	

คำอธิบาย

บันทึกรายชื่อสมาชิกเรียงตามลำดับที่สมัครโดยกำหนดเลขที่สมาชิกเรียงกัน เมื่อมีสมาชิกออกให้บันทึกเลขที่สมาชิกต่อไปโดยไม่ต้องนำเลขที่ของสมาชิกที่ลาออกมาใช้

ตารางที่ 4 ตัวอย่างทะเบียนทุนเรือนหุ้น (รวม)

ที่	เลขที่สมาชิก	วัน-เดือน-ปี	ชื่อ-สกุล	จำนวนหุ้น			หมายเหตุ
				เพิ่ม	ถอน	คงเหลือ	
1	0001	14 กค. 60	เด็กหญิงก๊วกไก่อ่ ใจดี	2,000		2,000	
2	0002	5 สค. 60	เด็กชายชนม หวานมาก	100		2,100	
3	0003	20 กย. 60	เด็กชายหิมะ ใจร้อน	200		2,300	
4	0004	13 ตค. 60	เด็กหญิงบอบบาง อรชร	50		2,350	
5	0005	16 ธค. 60	เด็กชายตุ้ตะ อ้วนท้วน	20		2,370	
6	0001	31 ธค. 60	เด็กหญิงก๊วกไก่อ่ ใจดี		2,000	370	ลาออก

คำอธิบาย บันทึกเรียงตามลำดับวันที่

2. กิจกรรมร้านค้า

รายการรับเงิน	- รับเงินขายสินค้า
	- รับเงินขายวัสดุเหลือใช้
รายการจ่ายเงิน	- ซื้อสินค้ามาจำหน่าย
	- ค่าใช้จ่ายในการซื้อ

ตารางที่ 5 ตัวอย่างการบันทึกบัญชี

วัน-เดือน-ปี	รายการ	รายรับ (เดบิต)	รายจ่าย (เครดิต)	หมายเหตุ
14 มค. 60	ขายสมุด 5 เล่มๆละ 10 บาท เป็นเงิน 50 บาท	50		รายได้
15 มค. 60	ขายแก๊วไก่อ่ เป็นเงิน 70 บาท	70		รายได้
16 มค. 60	ซื้อขนมมาขายเพิ่ม 10 ห่อๆละ 25 บาท เป็นเงิน 250 บาท		250	ค่าใช้จ่าย
17 มค. 60	จ่ายค่าน้ำมันรถในการไปซื้อขนม เป็นเงิน 200 บาท		200	ค่าใช้จ่าย

4. การประชุม

สหกรณ์เป็นเรื่องของคนหลายคนมาทำงานร่วมกัน การจะทำงานร่วมกันให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมาประชุมปรึกษาหารือ มาตกลงร่วมกันในการกำหนดแนวทางการทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ความหมาย

การประชุม หมายถึง การที่บุคคลมารวมกันเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกันอย่างเป็นระบบระเบียบ และมีจุดมุ่งหมาย การประชุมเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารและดำเนินการ การประชุมเป็นกลไกที่สำคัญของการทำงานในหน่วยงานทุกระดับ เป็นการทำงานทางความคิด เป็นจุดรวมของความคิด การตัดสินใจ นโยบาย การศึกษาค้นคว้าวิจัย การแก้ไขปัญหาและเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การประชุมมีประโยชน์ ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดการทำงานทางความคิดร่วมกัน
2. ช่วยให้เกิดความรอบคอบในการตัดสินใจ
3. ช่วยในการกระจายข่าวสาร
4. ช่วยในการประสานงาน ประสานความคิดและสร้างความเข้าใจ
5. ช่วยให้แต่ละคนมีส่วนร่วมในการทำงาน
6. ช่วยให้แต่ละคนมีส่วนร่วมในการทำงาน
7. ช่วยให้เกิดแนวทางใหม่ วิธีการหรือกระบวนการใหม่ ๆ จากการ เสนอความเห็นในการประชุม

ศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการประชุม

องค์ประชุม คือ ผู้มีหน้าที่ต้องเข้าประชุม ได้แก่ ประธาน รองประธาน กรรมการ เลขานุการและผู้ที่เกี่ยวข้อง
ครบองค์ประชุม คือ จำนวนผู้เข้าประชุมครบตามที่ระบุไว้ในระเบียบข้อบังคับโดยทั่วไป หมายถึงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก หากไม่ครบองค์ประชุม มติที่ได้ถือเป็นโมฆะ จะดำเนินการประชุมไม่ได้

ที่ประชุม คือ บรรดาผู้เข้าประชุมทั้งหมด ไม่ใช่สถานที่ประชุม

ระเบียบวาระ คือ เรื่องที่จะนำเข้าปรึกษากันในที่ประชุม

ญัตติ คือ ข้อเสนอซึ่งผู้เข้าประชุมเสนอให้ที่ประชุมพิจารณาลงมติ หากเสนอเป็นลายลักษณ์อักษร ก่อนการประชุม เลขานุการจะเสนอประธานเพื่อบรรจุเป็นระเบียบวาระการประชุม

การอภิปราย คือ การแสดงความคิดเห็น การกล่าวสนับสนุนหรือคัดค้านญัตติที่เสนอต่อที่ประชุม

มติ คือ ข้อตกลงของที่ประชุมในเรื่องต่าง ๆ มติที่ได้อาจเป็นมติโดยเอกฉันท์หรือมติโดยเสียงข้างมาก ซึ่งการออกเสียงจะลงคะแนนลับหรือลงคะแนนโดยเปิดเผยก็ได้

องค์ประกอบของการประชุม

ประธาน	- ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการประชุม เพื่อให้การประชุมดำเนินไปจนบรรลุเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
รองประธาน	- ทำหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่
กรรมการ	- ผู้ที่มีหน้าที่เข้าประชุม เพื่อแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และออกเสียงลงมติ

เลขานุการ - ผู้ทำหน้าที่จัดบันทึกการประชุมและจัดเตรียมการประชุม นอกเหนือไปจากการทำหน้าที่เช่นเดียวกับกรรมการคนอื่น ๆ

การประชุมในสหกรณ์

1. การประชุมใหญ่ คือ การประชุมสมาชิกทั้งหมดเพื่อกำหนดนโยบายการบริหารงานสหกรณ์ พิจารณาผลการดำเนินงานของสหกรณ์เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน จัดสรรกำไรสุทธิของสหกรณ์ตลอดจนวางแผนการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยปกติประชุมปีละครั้ง เรียกว่า “การประชุมใหญ่สามัญประจำปี”

2. การประชุมคณะกรรมการดำเนินการ คือ การประชุมผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกในที่ประชุมใหญ่ ให้บริการงานสหกรณ์เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงานที่ที่ประชุมใหญ่กำหนดรับทราบผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญ ฯลฯ โดยปกติจะประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยอาจมีตัวแทนของฝ่ายจัดการ (ผู้จัดการ หรือฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง) เข้าร่วมในการประชุมด้วย

3. การประชุมกลุ่ม คือ การประชุมสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ที่รู้จักกันดี หรือกลุ่มของสมาชิกที่ทำกิจกรรมอย่างเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างสหกรณ์กับสมาชิก และในระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กำหนดแนวทางปฏิบัติงานของกลุ่ม ตลอดจนรับทราบเรื่องราวต่างๆ ของสหกรณ์ การประชุมกลุ่มจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความต้องการของกลุ่ม

4. การประชุมฝ่ายจัดการ คือ การประชุมของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างๆ เพื่อหารือ หรือตกลงแนวทางปฏิบัติงานในแต่ละด้าน หรือประชุมเพื่อรับรู้ นโยบายความรู้ใหม่ๆ ที่ต้องนำไปปฏิบัติงาน การประชุมฝ่ายจัดการเป็นการทำงานอย่างหนึ่งที่ต้องจัดให้มีเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละครั้ง และต้องประชุมเฉพาะกิจเมื่อมีเรื่องต้องแก้ปัญหา ต้องตัดสินใจ ต้องระดมความคิด โดยผู้เข้าประชุม จะเป็นไปตามเรื่องที่จัดประชุม

5. ประชุมอื่นๆ คือ การประชุมที่ไม่เกี่ยวข้องกับ 4 รายการที่กล่าวมา เช่น การประชุมเพื่ออบรมสมาชิก การจัดประชุมประจำปี ของ 3 ฝ่าย คือ คณะกรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการ และสมาชิก การประชุมที่ส่วนราชการจัดให้มีขึ้น เป็นต้น

เมื่อใดควรเรียกประชุม

- เมื่อไม่สามารถวิเคราะห์สาเหตุ สภาพและขอบเขตของปัญหาหรือไม่สามารถแก้ปัญหาโดยลำพัง
- เมื่อมีเหตุการณ์ที่ต้องตัดสินใจโดยกลุ่ม
- เมื่อต้องการการสนับสนุน หรือต้องการความร่วมมือจากหลายฝ่าย
- เมื่อต้องการหารือเพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมกัน
- เมื่อต้องการชี้แจงและให้ข้อแนะนำการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- เมื่อต้องการการประนีประนอมข้อพิพาทหรือความขัดแย้ง
- เมื่อต้องการให้เห็นความสำคัญของผู้ที่ได้รับเชิญมาเข้าประชุม
- เมื่อต้องการชี้แจงนโยบายหรือให้เหตุผลในการตัดสินใจ
- เมื่อต้องการทบทวนสิ่งที่มีมติไปแล้ว
- เมื่อต้องการจัดการฝึกอบรมหรือจัดกิจกรรมใด ๆ

การตัดสินใจเลือกผู้เข้าประชุม

- เป็นผู้ซึ่งจะให้ประโยชน์แก่ที่ประชุมในด้านความคิดเห็นที่สำคัญตามวัตถุประสงค์ของการประชุม
- เป็นผู้ที่มีข้อมูลและรอบรู้ในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อการประชุม
- เป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ประชุม
- เป็นผู้อยู่ในฐานะต้องให้การรับรองมติหรือผลของการประชุม
- เป็นผู้ที่ต้องมีส่วนรับผิดชอบในเรื่องที่ประชุม
- เป็นผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจหรืออนุมัติให้มีการดำเนินการได้ตามมติของที่ประชุม
- เป็นผู้ที่จะต้องรู้สาระที่นำเสนอในที่ประชุม

จำนวนผู้เข้าประชุมที่เหมาะสม

- การประชุมเพื่อการตัดสินใจควรมีจำนวนประมาณ 5 คน
- การประชุมเพื่อการแก้ปัญหา ควรมีจำนวนประมาณ 7 คน
- การประชุมคณะกรรมการเฉพาะกิจ ควรมีจำนวนประมาณ 7 คน
- การประชุมเพื่อการบริหาร ควรมีจำนวนประมาณ 10 - 15 คน
- การประชุมเพื่อฝึกอบรม ควรมีจำนวนประมาณ 20 - 25 คน
- การประชุมชี้แจง ควรมีจำนวนประมาณไม่เกิน 30 คน
- การประชุมเพื่อแจ้งข่าวสารต่าง ๆ มีจำนวนเท่าใดก็ได้ตามจำนวนของผู้ที่จำเป็นต้องรู้

รายงานการประชุม

รายงานการประชุม คือ ข้อความบันทึกความคิดเห็นของผู้มาประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมโดยระบุมติของที่ประชุม เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานอ้างอิง เพื่อยืนยันการปฏิบัติงาน เพื่อแสดงกิจการที่ดำเนินการมาแล้ว และเพื่อแจ้งผลการประชุมให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบและปฏิบัติต่อไป

ส่วนประกอบของรายงานการประชุม

1. รายงานการประชุมของใคร ให้ลงชื่อคณะที่ประชุมหรือชื่อการประชุมนั้น
2. ครั้งที่ ให้ลงครั้งที่ประชุมว่า เป็นการประชุมครั้งที่เท่าใดของปีนั้น เรียงลำดับไปตามปีปฏิทินและทับ (/) ด้วยปีพุทธศักราช เมื่อขึ้นปีใหม่ให้เริ่มต้นนับ 1 ใหม่
3. วัน เดือน ปี ให้ลงวันเดือนปีที่ประชุม อาจขึ้นต้นด้วยคำว่า เมื่อ
4. สถานที่ประชุม ให้ระบุสถานที่ที่ใช้ดำเนินการประชุม
5. ผู้มาประชุม ให้ลงชื่อหรือตำแหน่งของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะที่ประชุมและได้มาประชุม หากมีผู้มาประชุมแทน ให้ลงชื่อผู้มาประชุมแทนพร้อมทั้งระบุว่าแทนผู้ใดหรือตำแหน่งใด
6. ผู้ไม่มาประชุม ให้ลงชื่อหรือตำแหน่งของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะที่ประชุมซึ่งไม่ได้มาประชุมพร้อมทั้งระบุเหตุผล (ถ้ามี) ทั้งนี้ การระบุเหตุผลนิยมใช้ว่า ลาป่วย ลากิจหรือติดราชการ
7. ผู้เข้าร่วมประชุม ให้ลงชื่อและตำแหน่งของผู้ที่ไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะที่ประชุมแต่ได้เข้าร่วมประชุม

8. เริ่มประชุมเวลา ให้ลงเวลาที่เริ่มประชุมตามเวลาจริง ไม่ใช่เวลานัดประชุมเพราะการประชุมอาจล่าช้ากว่ากำหนด

9. ข้อความ การจดยางงานการประชุมมี 3 วิธี คือ

- 1) จดละเอียดทุกคำพูดพร้อมทั้งมติ
- 2) จดย่อคำพูดที่เป็นประเด็นสำคัญพร้อมทั้งมติ
- 3) จดเฉพาะเหตุผลและมติของที่ประชุม

ระเบียบงานสารบรรณ สำนักนายกรัฐมนตรี แบ่งระเบียบวาระการประชุมเป็น 5 วาระ ดังนี้

- 1) เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ
- 2) การรับรองรายงานการประชุม
- 3) เรื่องที่เสนอให้ที่ประชุมทราบ
- 4) เรื่องที่เสนอให้ที่ประชุมพิจารณา
- 5) เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

10. เลิกประชุมเวลา ให้ลงเวลาเลิกประชุมตามเวลาจริง

11. ผู้จดยางงานการประชุม ให้ลงชื่อผู้จดยางงานการประชุม

